

อกาธา คริสตี้

ความสำเร็จจากความไร้สาระ ?

ชลีพร พงศ์สุพัฒน์*

อกาธา คริสตี้ เป็นชื่อที่รู้จักกันดีในวงการนักอ่านนวนิยายประเภทฆาตกรรม สืบสวน สอบสวน ชื่อของบ๊วโรต์ (Hercule Poirot) นักสืบชาวเบลเยียมที่เธอได้สร้างขึ้นก็เป็นที่รู้จักติดปากพอๆ กับ เซอร์ล็อก โฮลม์ ของ เซอร์ อาร์เธอร์ คอนนอน ดอยล์ ที่เดียว คริสตี้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นประเภทอาชญากรรม ๓๓ เรื่อง และนวนิยายอื่นๆ อีก ๖ เรื่องโดยใช้ชื่อว่า แมรี เวสต์มาคอต (Mary Westmacott) นวนิยายของเธอได้รับการแปลออกเป็นภาษาต่างๆ มากมาย และหลายเรื่องได้รับการสร้างเป็นภาพยนตร์ ในประเทศอังกฤษ คริสตี้ยังได้รับความนิยมจากบทละครของเธอ^๑ เรื่องที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ *Mousetrap* ซึ่งเปิดการแสดงติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันกว่า ๒๕ ปีแล้ว ในประเทศไทยงานของคริสตี้จะเริ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างช้าๆ แต่ปัจจุบันก็มีผู้นิยมอ่านกันมาก ดังจะเห็นได้จากผลงานแปลที่มีออกมาไม่ขาดระยะ

งานเขียนของคริสตี้ทั้งหมดอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท **ประเภทแรก** ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดคือเรื่อง ฆาตกรรม - สืบสวน

๑. นวนิยายที่ได้รับการสร้างเป็นภาพยนตร์ปัจจุบันมี ๔ เรื่องคือ *Murder in the Orient Express*, *Death on the Nile*, *Ten Little Niggers* และ *the Mirror crack'd from Side to Side*
๒. เช่น *Witness for the Prosecution*, *The Hollow* และ *Alibi*

อย่างที่เรียกว่า “classical who done it” เนื้อเรื่องจะประกอบด้วยการฆาตกรรม มีผู้ถูกฆ่า ผู้ต้องสงสัยหลายคน มีนักสืบที่พยายามสืบว่าใครเป็นฆาตกร และฆ่าด้วยเหตุผลอะไร ในเค้าโครงเรื่องใหญ่จะมีแนวเรื่องย่อยๆ (sub-plot) อีกหลายเรื่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นเหตุให้ผู้บริสุทธิ์ส่วนมากจะต้องปกป้องความจริงบางส่วนเอาไว้เพื่อทำให้รูปคดีมีตม่นมากขึ้น

* อาจารย์, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

งานเขียนประเภทนี้ผู้เขียนจะพยายามให้ทั้ง clue และในขณะเดียวกันก็มีการหลอกล่อผู้อ่านให้พยายามคิดว่าใครเป็นฆาตกร ตามด้วยการเปิดเผยตัวคนฆ่าและเหตุผล จาก บุคลิกของตัวละครและการสนทนาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินเรื่อง สถานที่ที่เรื่องราวเกิดขึ้นมักจะเป็นสถานที่ที่มีขอบเขตเฉพาะที่ทำให้ตัวละครมีความสัมพันธ์กันหรือมีกิจกรรมร่วมซึ่งทำให้ต้องมาอยู่ ณ ที่นั้น นั่นหมายถึงว่าเมื่อมีการฆาตกรรมเกิดขึ้นแล้ว ผู้อ่านก็จะสามารถจำกัดตัวละครได้ทันทีว่าฆาตกรจะต้องเป็นคนที่อยู่ในกลุ่มนี้มิใช่เป็นใครมาจากไหนก็ได้ ส่วนมากจากมักจะเป็นในบ้าน ในโรงแรม แต่ก็มีบางครั้งที่คริสต์ใช้ฉากบนรถไฟเร็ว แม้กระทั่งเครื่องบิน งานเขียนประเภทที่สอง เป็นประเภทที่เกี่ยวกับจารชน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสงครามทั้งสองครั้งที่คริสต์ประสบมา และข่าวเล็ดลอดต่างๆ เกี่ยวกับการสืบราชการลับของเยอรมัน และ 'ออมาร์สเซีย' ^๓ ประเภทที่สาม เกี่ยวกับกลุ่มอาชญากรใหญ่ๆ และมักจะเริ่มด้วยการฆาตกรรม โดยมีสาเหตุเบื้องหลังที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว (personal crime) แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของแก๊งค์อาชญากร เช่นการปล้น

๓. เช่น *The Secret Adversary* และ *N or M*

เงิน ค้ายาเสพติด หรือค้ายาวุธสงคราม^๔ ประเภทสุดท้ายมีจำนวนมากเหมือนกัน คือ งานเขียนเบ็ดเตล็ดรวมทั้งเรื่องสั้น เป็นเรื่องในแนวไสยศาสตร์ลึกลับ หรือจิตวิญญาณบ้าง เป็นเรื่องเบาๆ อย่างที่เรียกว่า comedy thriller บ้าง^๕ และในนวนิยาย ๒-๓ เรื่อง คริสต์แสดงให้เห็นถึงความนึกฝันที่เกือบจะข้ามขอบเขตเข้าสู่แวดวงของนวนิยายวิทยาศาสตร์ (science - fiction) เป็นต้นว่าในเรื่อง *The Big Four* คริสต์เขียนถึงความพยายามที่จะครองโลกโดยผู้มีอำนาจสี่คน คนหนึ่งมีเงิน คนหนึ่งสามารถผลิตอาวุธร้าย (นิวเคลียร์) คนหนึ่งมีข่ายงานที่คลุมไปทั่วโลก และคนสุดท้ายเป็นฆาตกรอาชีพที่ฆ่าทุกคนที่ขวางหน้า หรือเรื่อง *Destination Unknown* เป็นเรื่องของมหาเศรษฐีที่พยายามจะครองโลก โดยรวบรวมนักวิทยาศาสตร์สำคัญๆ ของโลกไปอยู่ในสถานที่ที่เขาสร้างขึ้น เขาใช้เงินและความสะดวกสบายในการค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ เป็นเครื่องล่อ อาจจะเป็นไปได้ว่าทั้งสองเรื่องได้อิทธิพลมาจากการแข่งขันกันเป็น "มหาอำนาจ" ของสหรัฐอเมริกา และ รัสเซีย

๔. เช่นเรื่อง *At Bertram's Hotel* และ *Hickory Dickory Dock*

๕. เช่นเรื่อง *The Secret of Chimney* และ *The Seven Dials Mystery*

ซึ่งเริ่มจะติดปากผู้คนหลังสงครามโลกครั้งที่สองแล้วก็ได้

นอกจากนี้แล้วงานเขียนของคริสตัลยังสามารถแบ่งได้ตามประเภทของนักสืบหรือตัวเอกที่ปรากฏอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ส่วนใหญ่ที่สุดจะมี บัวโร้ เป็นตัวเอก ตามด้วยเรื่องของมิสมาเบิล (Miss Marple) ซึ่งเป็นนักสืบสมัครเล่นสูงอายุผู้มีความสนใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว โดยเฉพาะธรรมชาติของมนุษย์ มิสมาเบิลเป็นผู้ที่เชื่ออะไรมากมาย อย่างในทางร้าย ๆ ไวเสมอและมักจะเชื่อถูกเสียด้วย เรื่องของบัวโร้ และมิสมาเบิล จะเป็นในลักษณะ “*classical who done it*” แต่แตกต่างคือเรื่องของมิสมาเบิล จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ไม่หรูหราเท่าของบัวโร้ เช่นในหมู่บ้าน ในงานออกร้านขายของในชนบท ทั้งนี้เพราะมิสมาเบิลเป็นผู้หญิงสูงอายุธรรมดา ในขณะที่บัวโร้เป็นนักสืบที่มีคนนิยม ดังนั้นเธอจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะไปปรากฏตัวในสังคมหรูหราหรือท่องเที่ยวได้บ่อยเท่าบัวโร้ นอกจากนั้นตัวเอกของ คริสตัล ที่ปรากฏมากกว่าหนึ่งเรื่อง ยังมี **ทอมมี่ และ ทัปเพนซ์** (*Tommy and Tuppence*) ซึ่งเป็นตัวละครที่เธอใช้ในนวนิยายที่เกี่ยวกับจารชน

มิสซิสโอลิเวอร์ (Mrs. Olivers) ผู้ไม่ใช่ นักสืบแต่เป็นเพื่อนสนิทของ บัวโร้ เองก็ได้เข้ามามีส่วนอยู่ในการสืบสวนการฆาตกรรมหลายเรื่อง^๖ มิสซิสโอลิเวอร์เป็นนักเขียนและมีแนวโน้มเด่นชัดว่าบุคลิกหลายอย่างของเธอคือตัวคริสตัเอง (เช่น ชอบกินแอปเปิ้ลเป็นต้น) ตัวเอกที่เหลือเป็นนักสืบสมัครเล่นและจำเป็น ที่มักจะปรากฏตัวในเรื่องเดียว แม้ นักสืบของ คริสตั ส่วนใหญ่จะเป็นนักสืบที่ไม่ใช่ตำรวจ แต่เธอได้สร้างตัวละครที่เป็นตำรวจสำหรับให้ความช่วยเหลือแก่นักสืบ เช่น *Inspector Japp* ผู้ติดต่อกับบัวโร้ *Detective Frank Craddock* ติดต่อกับมิสมาเบิล และ *Superintendent Battle* ตัวละครที่สำคัญอีกตัวหนึ่งซึ่งคริสตัสร้างในระยะแรกคือ **กัปตันฮาสติง (Captain Hasting)** เพื่อนสนิทของ บัวโร้ ผู้มีส่วนร่วมในการสืบคดีต่าง ๆ (ทั้งนี้แสดงให้เห็นการเลียนแบบความคิดของ คอนนอน ดอยล์ ที่สร้าง เซอร์ล็อก โฮลม์ และ วัตสัน) แต่ในระยะต่อมาคริสตัก็กำจัดฮาสติง โดยให้แต่งงานไป ซึ่งคงกล่าวอาจมีนัยว่าคริสตัเริ่มมีความมั่นใจพอที่จะไม่ใช่แนวการเดินทางเรื่องเช่นเดียวกับผู้อื่น และสามารถเขียนเรื่องของบัวโร้ได้อย่างมี

๖. เช่นเรื่อง *Card on the Table* และ *Elephant can Remember*

อิสระมากขึ้น ในการเขียนเรื่องเกี่ยวกับปัวโรท์ หรือมิสมาเบลก็ดี คริสต์จะคงตัวประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลทั้งสองเอาไว้ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าคุณทั้งสองเป็นบุคคลที่มีเลือดเนื้อ มีเพื่อนบ้าน มีบุคลิก มีเหตุการณ์ต่อเนื่อง เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละเล่มจึงมีการพยายามที่จะลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง มีการพูดถึงเหตุการณ์หรือตัวละครที่เขียนไว้ในเล่มก่อนๆ ผู้อ่านจึงเกิดความรู้สึกว่าได้อ่านเรื่องราวที่ต่อเนื่องแทนที่จะเป็นเรื่องที่จบไป โดยไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ในขณะที่ความตื่นตัว และ ทัศนคติในการอ่านหนังสือที่มีคุณค่าในการให้แง่คิดปรัชญาชีวิต หรือสะท้อนความเป็นไปในสังคมมีมากขึ้น งานของคริสตีย์ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง จึงดูไม่ค่อยจะมีสาระเท่าใดนัก แต่กระนั้นงานดังกล่าวกลับได้รับความนิยมชมชอบมากขึ้น ความนิยมนี้มีลักษณะเป็นสากลสำหรับชนทุกชาติทุกภาษา เป็นความนิยมแบบ cross-section ที่หลาย ๆ กลุ่มชนในสังคม และในหลายๆ วัยชื่นชอบและนั่นให้ข้อคิดอันน่าสนใจว่าอะไรคือสูตรของความสำเร็จสำหรับงานเขียนของคริสตีย์ โดยปกติแล้ว

นวนิยายประเภทอาชญากรรมอาจจะได้เปรียบนวนิยายทั่ว ๆ ไปเล็กน้อยในแง่ที่ว่า เป็นประเภทที่มักจะไม่ได้รับการคาดหวังว่าควรจะให้สาระอะไรแก่ผู้อ่านลึลึกมากนัก แต่นิยามที่จะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินในการติดตามเรื่องและหาความเป็นเหตุเป็นผลของเค้าโครงอีกทั้งงานเขียนประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายแน่นอนในแง่ที่ว่า ทุกบททุกตอนจะต้องมีส่วนนำผู้อ่านไปสู่คำตอบของเรื่อง การพรรณนาความหรือสะท้อนแง่มุมอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากท้องเรื่องจึงทำได้น้อย แต่อย่างไรก็ตามงานเขียนโดยทั่ว ๆ ไปมักจะมีส่วนที่สะท้อนความคิด ประสบการณ์ในชีวิต และสังคมที่ผู้เขียนมีส่วนร่วมหรือมีความเข้าใจอยู่แล้ว จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ฉะนั้น การสร้างฉากสร้างบุคลิกตัวละคร บทสนทนาหรือแม้แต่เหตุผลของการฆาตกรรม คริสตีย์ได้สะท้อนความเป็นไปในสังคมบางส่วนไว้เช่นกัน ทั้งยังแสดงถึงทัศนคติ และค่านิยมบางประการด้วย การจะเข้าใจถึงแง่มุมต่างๆ เหล่านี้ได้ก็คือการทำความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิตของคริสตีย์ ซึ่งในปัจจุบันนี้ก็อาจจะไม่มีหนังสือใดที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตของคริสตีย์ได้ดีเท่ากับอัตชีวประวัติที่เธอเขียนขึ้นเอง

คริสต์: ชีวิต และ ผลงาน^๑

อากาธา (มิลเลอร์) คริสต์ เกิดเมื่อปี ๑๘๙๐ ในครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดาชาวอเมริกัน มารดาซึ่งเป็นคนอังกฤษแต่ไปเติบโตในอเมริกา พี่ชายพี่สาวซึ่งมีอายุมากกว่าเธอกว่า ๑๐ ปี แม่ครอบครัวมิลเลอร์มีธุรกิจทั้งในอังกฤษและอเมริกา แต่ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ Ashfield บ้านในชนบทที่ Torquay ซึ่งเป็นเมืองตากอากาศชายทะเลของอังกฤษที่กำลังได้รับความนิยมมากในขณะนั้น ในวัยเด็กคริสต์คุ้นเคยกับชีวิตครอบครัวของคนอังกฤษที่มีทรัพย์สินส่วนตัวเพียงพอที่จะไม่ต้องทำงานเป็นชั้นเป็นอัน (โดยอาจจะได้มาจากค่าเช่าที่ดินหรือการลงทุนทางธุรกิจอื่น ๆ) ถึงแม้ว่าครอบครัวของเธอตามที่เธอให้คำจำกัดความไว้ว่าไม่ได้ร่ำรวย เนื่องจากขาดสัญลักษณ์ของความมั่งมีต่าง ๆ เช่น “ไม่มีรถม้าและคนขับ และมีคนรับใช้เพียง ๓ คน ซึ่งเป็นจำนวนต่ำที่สุดที่เป็นที่ยอมรับกันในขณะนั้น” แต่ก็ได้จัดได้ว่าเป็นครอบครัว “ผู้ดี” ทั้งนั้น เพราะ “คนอังกฤษทั่ว ๆ ไปมักจะคิดว่าคน

อเมริกันร่ำรวย ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับในวงสังคมชั้นสูงได้” หากมองจากสายตาของคนร่วมสมัยเราอาจจะเห็นว่า คริสต์คุ้นเคยกับการใช้ชีวิตอย่างไม่มีจุดหมาย เธอเองกล่าวว่า “ในขณะนั้นเป็นวันเวลาของการมีรายได้ส่วนตัว และถ้าใครมีรายได้ประจำ เขาก็จะไม่ทำงาน และไม่มีใครคาดหวังว่าเขาจะต้องทำ” กิจกรรมประจำวันของพ่อคริสต์คือออกจากบ้านในตอนเช้าไปที่สมาคม กลับมากินอาหารกลางวันแล้วก็ไปสมาคมอีกเพื่อเล่น whist หรือไพ่ชนิดหนึ่งคล้ายบริดจ์ ตลอดจนบาย ถ้าเป็นฤดูกาลของการเล่นคริกเก็ต (cricket) พ่อก็จะอยู่ที่สมาคมคริกเก็ตตลอดวัน โดยปกติพ่อแม่มีเพื่อนฝูงมาก และมักชอบรับรองเพื่อนฝูงเป็นประจำ จะมีงานเลี้ยงอาหารเย็นที่บ้านอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง และพ่อกับแม่เองชอบออกไปกินเลี้ยงนอกบ้านเสมอ ๆ แม้การดำรงชีวิตเช่นนี้จะ เป็นเรื่องปกติของ “ผู้ดีอังกฤษ” ในสมัยปลายวิคตอเรีย แต่ในระยะเวลาที่คริสต์เติบโตขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลให้การดำเนินชีวิตดังกล่าวดำรงอยู่ไม่ได้ง่ายขึ้นนัก ครอบครัวมิลเลอร์เองประสบปัญหาทางการเงินอันแสดงให้เห็นถึงความผันผวนของเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น จนผู้ที่อยู่

๑. ข้อความส่วนใหญ่ที่จะอ้างถึงในตอนนี้อาจมาจากหนังสือ Agatha Christie *An Autobiography*, Ballantine books, New York, ๑๙๗๘. จึงขอละไว้ในฐานที่เข้าใจว่าเป็นการอ้างอิงที่นอกเหนือ จะได้ลงข้อเอกสารต่อไป

ถ้วยรางวัลประจำที่มาจากดอกเบี๊ยนเงินฝัก หรือค่าเช่าที่ดินหรือหุ้นจากบริษัทที่ไม่ได้ ขยายงาน ไม่สามารถทำรายจ่ายรายรับให้ลง ตัวกันได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาจะสิ้น หนือประกาศตัว เพียงแต่ไม่สามารถใช้ชีวิตอย่าง ฟูมเฟ้อเหมือนที่เคยทำมาแล้วเท่านั้น เป็นที่ น่าสังเกตว่าการแก้ปัญหาทางการเงินในสมัย นั้นจะไม่ยากนัก ครอบครัวมิลเลอร์ใช้วิธีให้ เข้าบ้าน Ashfield ในฤดูอากาศ แล้วตัว เองเดินทางไปอยู่ที่ฝรั่งเศสแทน ซึ่งปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ ค่าครองชีพใน ต่างประเทศจะถูกกว่าในอังกฤษ หลังจากที่พ่อ ของคริสตีสันชีวิตขณะเมื่อเธออายุ ๑๑ ปีแล้ว คริสตีสกับแม่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในต่างประเทศ เช่นฝรั่งเศส และอียิปต์เพื่อแก้ปัญหาทาง การเงินโดยไม่เสียสถานะของความเป็น “ผู้ดี” ในขณะเดียวกัน

ในแวดวงที่ คริสตีส คำนึงในวัยเด็ก ความสามารถในการพูดคุยสร้างความสนุก สนาน ความมีอารมณ์ขันและไหวพริบ ความ สามารถในการเล่นกีฬาและการเล่นอื่นๆ เธอ จะได้รับการยกย่องมากกว่าการแสดงออกถึง ความรอบรู้ทางวิชาการซึ่งมักจะถูกมองว่าน่า เบื่อ โดยเฉพาะสตรีถ้วยแล้วการศึกษาจะเป็น ไปในรูปที่ฝึกหัดให้สามารถเข้าสังคม และคำ

เนินชีวิตแบบผู้ดี (being a lady) และเพื่อ เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตแต่งงานเป็นส่วน ใหญ่ คริสตีสเองได้รับการศึกษาที่เน้นในทักษะ การสมาคม เช่น ภาษา ดนตรี เต้นรำ จริย ธรรมต่างๆ และส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ศึกษาอย่าง ต่อเนื่องจริงจังเท่าใดนักยกเว้นการเล่นเปียโน ซึ่งเธอหัดมาแต่เด็ก^๘ หลังความตายของพ่อ คริสตีสถูกส่งเข้าโรงเรียนประจำหลายแห่งรวม ทั้ง finishing school ในฝรั่งเศส และใน ระยะนั้นสิ่งที่เธอให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ ดนตรี ที่จริงแล้วคริสตีสมีความสามารถในการ เล่นเปียโน และร้องเพลงโอเปร่าอยู่ไม่น้อย แต่ก็ไม่สามารถพัฒนาความสามารถนั้นจนใช้ เป็นอาชีพได้เนื่องจากเธอเป็นคนขี้อายและไม่ ชอบที่จะแสดงบนเวที สำหรับการเขียนหนังสือ คริสตีสไม่ได้แสดงว่าสนใจเป็นพิเศษ เธอ เขียนโคลงกลอนบ้างตามความนิยมในขณะนั้น

๘. ในอัตชีวประวัติ คริสตีสเล่าว่า นอกจากจะเรียนเลข จากพ่อแล้ว เธอจำไม่ได้แน่ชัดว่าได้เรียนอะไรอีก บ้าง แต่ที่จำได้แน่ ๆ คือ ไม่มี governess หรือ ครูพิเศษที่คอยมาดูแลเด็ก และสอนหนังสือไป ด้วย คริสตีสกล่าวว่า แม่ของเธอเป็นผู้ที่พูดว่า เด็กผู้หญิงควรจะถูกปล่อยให้เติบโตอย่างมีอิสระที่ สุด และไม่ควรถูกบังคับให้ใช้สมองมากเกินไป ทั้ง ยังไม่ควรจะต้องให้อ่านหนังสือเป็นก่อนอายุ ๘ ขวบ ด้วย ครอบครัวของเธอมองเห็นว่าคริสตีสเป็นคน หัวขี้ และเนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันทางด้านวิชาการในขณะนั้น คริสตีสจึงไม่ถูกเร่งรัดในการเรียนแต่อย่างใด

เขียนเรื่องสั้นสองสามเรื่อง และเรื่องยาวแนว
กระจุกกระจิกที่เธอให้ชื่อว่า *Snow Upon
the Desert* งานทั้งหมดไม่ได้มีลักษณะดีเด่น
แต่อย่างใด การแต่งหนังสือเป็นการแต่งเพื่อ
ความเพลิดเพลินเฉพาะขณะ มากกว่าจะเป็น
ความพยายามที่จะสรรหาอาชีพให้แก่ตัวเอง
ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะเธอไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องชวนขายผักอาชีพใดเป็นพิเศษ ในยุค
นั้น ความต้องการของสตรีส่วนใหญ่มีเพียง
ประการเดียวคือการแต่งงาน คริสตี้เองมี
ความมั่นใจว่าเธอจะต้องแต่งงาน และประ
สบความสำเร็จในชีวิตแต่งงานเช่นกัน เธอ
กล่าวว่า “การแต่งงานเป็นเรื่องหลัก คำถามที่
สำคัญที่สุดในชีวิตคือ ใครที่เราจะแต่งงานด้วย”

บนถนนของความเป็นนักเขียน

แม้ว่าคริสตี้จะไม่มี ความทะเยอทะยาน
ที่จะเป็นนักเขียนโดยแท้จริง แต่มีบางสิ่งบาง
อย่างที่แสดงให้เห็นแนวความเป็นนักประพันธ์
ประการแรก คือ จินตนาการ (imagination)
การที่คริสตี้เป็นลูกคนเล็กและมีอายุห่างจากพี่
ชายพี่สาวมาก และเนื่องจากเธอไม่ได้ไปโรง
เรียน และไม่มีเพื่อนบ้านวัยเดียวกัน เธอจึง
ขาดเพื่อนเล่น และมักจะต้องการความสุขด้วย
การเล่นคนเดียว คริสตี้เริ่มสร้างเพื่อนเล่นใน

ฝันตั้งแต่เด็ก พวกแรกเธอเล่าว่าจำอะไร
ไม่ได้ นอกจากมีชื่อว่า “The Kittens” ซึ่งมี
พี่น้องห้าคน และมีแม่ซึ่งเธอให้ชื่อว่า มิสซิส
เบนสัน คริสตี้จะสมมติว่าเพื่อน ๆ พวกนั้นมา
เล่นอยู่กับเธอ และจะสร้างเรื่องราวผจญภัย
ต่าง ๆ ขึ้น จนทำให้คนอื่นรู้สึกเหมือนว่าเธอ
พูดคุยกับตัวเองตลอดเวลา เมื่อคริสตี้ได้รับ
นกคานารีเป็นของขวัญ จินตนาการของเธอก็
เปลี่ยนไปเป็นเรื่องการผจญภัยระหว่างเธอและ
นกคานารี และท้ายสุดเธอได้สร้างภาพพจน์
ของเด็กผู้หญิงกลุ่มหนึ่งซึ่งสมมติว่าเป็นผู้ที่
เข้ามาเรียนในโรงเรียนที่เธอตั้งขึ้น เด็กในฝัน
เหล่านี้คริสตี้ได้กำหนดชื่อ อายุ ครอบครัว
และบุคลิกเฉพาะให้ทุกคน เธอกล่าวว่า “เด็ก
ผู้หญิงเหล่านี้ ได้อยู่กับฉันมาเป็นเวลาหลายปีมี
บุคลิกที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามการเจริญเติบโต
ของตนเอง ฉันให้เขาร่วมในการเล่นดนตรี แสดง
ละคร ฉันคิดเสื้อผ้าให้เขา และแม้แต่เมื่อฉันโต
ขึ้นแล้ว บางครั้งฉันก็ยังนึกถึงและสร้างเรื่องราว
ให้กับเขาเหล่านั้น” ความสามารถในการสร้าง
จินตนาการดังกล่าวคือสิ่งที่คริสตี้นำมาพัฒนา
ใช้ในการคิดเค้าโครงนวนิยายต่าง ๆ ของเธอ

สิ่งสำคัญ ประการที่สอง ที่มีอิทธิพล
ต่อการเป็นนักประพันธ์ของเธอคือ หนังสือ
คริสตี้ชอบอ่านหนังสือมาก และอ่านทุกชนิด
ตั้งแต่นิทาน หนังสือเด็ก เรื่องผจญภัย เรื่อง

กระจุ้มกระจุ้ม วรรณคดี และหนังสืออื่น ๆ อีกมากตามวัยที่เติบโตขึ้น เมื่อเธออ่านหนังสือเล่มใดที่ชอบเป็นพิเศษ ก็จะมีความรู้สึกอยากเขียนหนังสือให้ได้อย่างนั้นบ้าง ในเรื่องสั้นที่เธอลองเขียนขึ้น เธอยอมรับว่าจะมีอิทธิพลของหนังสือเล่มที่เธออ่านในช่วงอาทิตย์ก่อนหน้านั้นเสมอ และความคิดที่จะเขียนนวนิยายนักสืบก็ได้มาจากการอ่าน เซอร์ล๊อค โฮล์มส์ อีแซก ลูแวง และ “เรื่องลึกลับของห้องสี่เหลี่ยม” ของ พอล เบ็ค ในงานเขียนช่วงแรกๆ นอกจากเธอจะสร้างบ๊วโรท์ และฮาสตังซันในแบบของโฮล์มส์และวัตสันแล้ว เธอยังเขียนในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือให้ฮาสตังเล่าเรื่องของบ๊วโรท์ เช่นเดียวกับที่วัตสันเล่าเรื่องของโฮล์มส์ แม้งานเขียนช่วงหลังๆ เองก็ยังแสดงถึงอิทธิพลของหนังสือที่คริสต้อ่าน เช่นเค้าโครงเรื่องที่คัดแปลงมาจาก โคลงกล่อมเด็ก (nursery rhymes) เรื่อง *Ten Little Niggers* *Five Little Pigs* และ *Crooked House* หรือเค้าโครงเรื่องจากวรรณคดีคลาสสิก เรื่อง *The Labours of Hercules*^๕ เซกสเปียร์

๕. *The Labours of Hercules*, Fontana/Collins, ๑๙๗๖.

เป็นเรื่องสั้น ๑๒ เรื่องที่เปรียบเทียบการสืบสวนของบ๊วโรท์ กับเรื่องราวของ เซอร์คิวริส เทพบุตรในวรรณคดีกรีก เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้สัญลักษณ์เช่นเปรียบเทียบคานินทาเลื้อยขึงขึงห้ามเหมือนขึงขึง กับมังกรเก้าศีรษะที่เมื่อศีรษะหนึ่งหลุดก็ตัดขาดไปก็จะมีศีรษะใหม่มาแทน บ๊วโรท์จะต้องหาวิธีทำลายคำเลื้อยเช่นเดียวกับที่เซอร์คิวริสปราบมังกร

เป็นอีกผู้หนึ่งที่คริสต้นำเอาอุปนิสัยใจคอของตัวละครของเขาใส่ไว้ในเรื่องราวของเธอ เช่น เรื่อง *Curtain: Poirot's last case* คริสตเปรียบเทียบมาตกรในเรื่องเหมือน Iago ตัวละครในเรื่อง *Othello* หรือในเรื่อง *Halloween's Party* คริสต้นำเอาอุปนิสัยของ เลดีแม็กเบธ ที่ฆ่าคนอย่างเลือดเย็นได้เพื่อผลประโยชน์ของตัวมาเป็นลักษณะของตัวเอกในเรื่อง เค้าโครงเรื่องที่คริสตสร้างขึ้นจากวรรณคดีและโคลงกลอนยังเห็นได้อีกจากเรื่อง *The Mirror Crack'd from Side to Side* และ *By the Pricking of my Thumbs* งานทั้งสองเรื่องนี้คริสตพยายามนำเอาความรู้สึกที่ผู้แต่งบรรยายไว้มาสร้างเป็นเหตุการณ์ขึ้น ในกรณีแรกเป็นโคลงของ อัลเฟร็ด เทนนิสัน คริสตพยายามสร้างเหตุการณ์ว่าความรู้สึกของคนที่มีชื่อว่า “กระจกแตกเป็นเสี่ยงๆ” นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และเธอก็สร้างให้ตัวเอกมีความรู้สึกดังกล่าวเมื่อได้ทราบข่าวที่ทำร้ายจิตใจอย่างไม่คาดฝันที่สุด และเป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวเอกต้องกระทำการฆาตกรรมขึ้น ในเรื่องที่สอง คริสตให้ความสำคัญกับบรรยากาศว่า บางครั้งเราอาจรู้สึกราวกับว่าจะมีสิ่งชั่วร้ายเกิดขึ้น ทั้งๆ ที่เราหาสาเหตุแน่นอนไม่ได้ เหมือนกับคำที่กล่าวไว้ว่า

*By the Pricking of my Thumbs
Something evil this way comes.*

คริสตัลไม่เพียงแต่จะสร้างนวนิยายจากแนวความคิดที่ได้มาจากหนังสือ เธอยังเขียนเรื่องจากประสบการณ์ที่เธอพบเห็นในชีวิต สิ่งนี้อาจเป็นเหตุการณ์ที่สะกิดใจเธอ หรืออาจเป็นลักษณะของคนที่เธอรู้สึกว่าจะนำเอามาสร้างเป็นตัวละครได้ แต่ที่ปรากฏบ่อยที่สุดก็นำเอาสถานที่มาสร้างเป็นฉากของเรื่อง ตัวอย่างที่ดีที่สุดของการเขียนหนังสือโดยการสอดแทรกประสบการณ์ใกล้ตัว คือเรื่อง *The Mysterious Affair at Styles* ซึ่งเป็นนวนิยายนักสืบเรื่องแรกของเธอ คริสตัลเล่าว่าความตั้งใจที่จะเขียนเรื่องสืบสวน เป็นผลมาจากการที่ถูกพี่สาวสบประมาทไว้ว่าเธอไม่สามารถจะทำได้ แต่หลังจากนั้นแล้วแม้ว่าจะพยายามเขียนแต่เธอก็ไม่สามารถจะเริ่มต้นเขียนนวนิยายนักสืบขึ้นต่อมาได้ จนกระทั่งระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ขณะที่คริสตัลเป็นพยาบาล และผู้ช่วยจ่ายยาในโรงพยาบาล เธอมีโอกาสรู้เกี่ยวกับยาพิษต่างๆ และเริ่มมีความคิดที่จะสร้างนวนิยายฆาตกรรมในแนวของการวางยาพิษขึ้น แม้เธอจะใช้เวลาว่างๆ คิดค้นเค้าโครงเรื่องแต่ก็ประสบปัญหาในการสร้างตัวละคร วันหนึ่งขณะที่ขึ้นรถรางไปทำงานเธอเห็นชายคนหนึ่งมีหนวดเครา

สีดำ และผู้หญิงตัวใหญ่ท่าทางขึงขังรำเริง ซึ่งเธอรู้สึกว่ามีบุคลิกที่น่าพอใจ จึงได้นำเอามาเป็นตัวละครหลัก และคิดเค้าโครงเรื่องให้แก่ตัวละครสองตัวนี้แบบเดียวกับที่เธอสร้างเรื่องราวให้ "The Kittens" ในวัยเด็กนั่นเอง สำหรับตัวนักสืบคริสตัลสร้างบ๊วโรทให้เป็นผู้ลี้ภัยชาวเบลเยียมซึ่งเธอได้จากประสบการณ์ที่มีผู้ลี้ภัยชาวเบลเยียมอยู่ในบริเวณที่เธอพำนัก และได้สร้างฮาสตังจากทหารที่บาดเจ็บในสงครามและถูกปลดประจำการ ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอพบเห็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่เธอกำหนดให้เป็นหญิงสาวที่สมัครเป็นผู้ช่วยจ่ายยาในระหว่างสงครามอีกด้วย ฉากที่ใช้ก็เป็นฉากชนบทอังกฤษระหว่างสงคราม และฉากโรงพยาบาล สรุปลแล้ว *The Mysterious Affair at Styles* คือสิ่งละอันพันละน้อยที่คริสตัลพบเห็นรอบๆ ตัวในขณะนั้น คุณสมบัติของความช่างสังเกต การจดจำที่ดี และจินตนาการ มีผลให้เธอสามารถสร้างเรื่องราวขึ้นเป็นอาชญากรรมได้ในที่สุดสิ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างโครงเรื่องของคริสตัลอีกประการหนึ่งคือคำแนะนำของผู้อ่าน ตัวอย่างที่เด่นที่สุดของโครงเรื่องประการหลังคือเรื่อง *The Murder of Roger Ackroyd* ซึ่งเป็น

งานที่ถือว่าเป็นนวนิยายที่ดีที่สุดของคริสต์^{๑๐} เรื่องนี้คริสต์ได้รับคำแนะนำจาก Lord Louis Mountbatlen ว่าควรเขียนนวนิยายที่สมมติเล่าโดยคนที่เป็นฆาตกรเอง คริสต์จัดสร้าง Dr. Sheppard ขึ้น เขาเป็นทั้งฆาตกร และคนเล่าเรื่อง นวนิยายดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมาก

หากเปรียบเทียบ คริสต์ กับคนในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สองทั่ว ๆ ไป คริสต์นับได้ว่ามีประสบการณ์จากการท่องเที่ยว และพบปะผู้คนค่อนข้างมาก ในวัยเด็กเธอเคยไปอยู่ฝรั่งเศสหลายเมืองและเมื่อเป็นสาวรุ่นก็มีโอกาสใช้ชีวิตในอียิปต์ซึ่งเธอได้เข้าสังคมที่รู้จักกันว่า “coming out” ที่นั่น^{๑๑} คริสต์แต่งงานกับ อาร์ชี คริสต์ นักบินหนุ่มระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง หลังสงครามเธอได้ติดตามสามีไปกับคณะ British Empire Exhibition Mission เดินทางรอบโลกเพื่อส่งเสริม

๑๐. เรื่องนี้ในประเทศไทยจะเป็นที่รู้จักกันดี เพราะเคยเป็นแบบเรียนภาษาอังกฤษมัธยมศึกษาตลอดปลายสายศิลปะ

๑๑. ในยุคนั้น ผู้ที่ผ่านเข้าสู่วัยที่พร้อมจะแต่งงาน จะมีการแนะนำตัวในสังคม โดยจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทดจนเพื่อให้สตรีมีโอกาสพบปะผู้คน และเพื่อเป็นการเลือกคู่ไปด้วย การออกสังคมเป็นการสนทนาถึงงานเป็นสาเหตุให้คริสต์ได้เริ่มออกสังคมที่กรุงไคโร เพราะที่นั่นเป็นที่พักชาวอังกฤษอยู่มาก จนเป็นสังคมอังกฤษย่อย ๆ ได้ แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายก็ถูกกว่าในอังกฤษมาก

การค้า คริสต์เดินทางทางเรือไปอัฟริกา ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ฮาวาย อเมริกา และแคนาดา และประสบการณ์ส่วนหนึ่งของการเดินทางครั้งนี้ถูกนำมาใช้เป็นฉากในเรื่อง *The Man in Brown Suit* ช่วงเวลาหลังจากนั้นเป็นระยะเวลาที่คริสต์ประสบกับปัญหาชีวิตเนื่องจากมรดกกรรมของมารดาและการหย่ากับสามี^{๑๒} แต่เหตุการณ์นี้มีผลให้เธอมีโอกาท่องเที่ยวมากขึ้น คริสต์ออกเดินทางท่องเที่ยว เพราะมีความรู้สึกที่ไม่สามารถทนบรรยากาศที่เย็บเหงที่บ้านได้ เธอจึงไปกับ *The Orient Express* ซึ่งเป็นรถไฟข้ามทวีปสู่ตะวันออกกลางและอัฟริกา และดินแดนที่มีการขุดค้นทางโบราณคดี จนกระทั่งได้พบและแต่งงานกับ แม็ค มาโลเวน (Max Mallown) นักโบราณคดีซึ่งทำให้เธอได้ใช้ชีวิตอยู่ที่นิวยอร์กเป็นเวลหลายปี ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ถูกถ่ายทอดในหนังสือหลายเล่ม เช่น *Murder in The Orient Express*, *Death on the Nile*, *Murder in Mesopotamia*, *Appointment with Death* และ

๑๒. ในขณะที่มีความขัดแย้งกับสามี มีข่าวว่าคริสต์หายตัวไปอย่างลึกลับถึงสิบกว่าวัน โดยไม่มีใครทราบว่าจะไปทำอะไรอยู่ที่ไหน คริสต์เองก็ไม่เคยพูดถึงเรื่องนี้เลยแม้แต่ในอัตชีวประวัติ นับว่าเป็นเรื่องลึกลับเรื่องเดียวที่เธอไม่ยอมเปิดเผยคำตอบในตอนจบ

They Came to Bagdad อาจกล่าวได้ว่า
 สิ่งต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์ในชีวิตของคริสต์
 ได้ถูกนำมาบันทึกไว้ในงานเขียนเกือบจะทุก
 แห่งทุกมุม สิ่งนี้เองที่อาจเป็นสาเหตุทำให้
 นวนิยายของเธอเป็นที่นิยมชมชอบเป็นพิเศษ
 เนื่องจากผู้อ่านสามารถได้เกร็ดความรู้ของ
 เรื่องราวในอดีต และราวกับได้ไปเที่ยวในดิน
 แดนต่างๆ ด้วยตนเอง นับจากความรู้เกี่ยวกับ
 การขุดค้นทางโบราณคดี หรือการเดินทางโดย
 เรือและรถไฟข้ามทวีป (ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ค่อย
 เป็นที่นิยมกันเท่าไร) ยิ่งไปกว่านั้นคริสต์ยัง
 ได้บันทึกความทรงจำซึ่งปัจจุบันนี้อาจหาได้
 ยากไว้ในหนังสือของเธอด้วย เช่นในเรื่องสั้น
The Adventure of Christmas Pudding
 คริสต์ได้บรรยายการฉลองวันคริสต์มาสแบบ
 ที่เธอพบในสมัยเด็กๆ เธอกล่าวว่า “เป็นสิ่งที่
 ฉันจำได้จนแน่ใจว่าคนรุ่นนี้ และต่อๆ ไปจะไม่ได้
 เห็นอีกแล้ว” ความพยายามที่จะสอดแทรก
 ความทรงจำต่างๆ ไว้จึงมีส่วนทำให้หนังสือ
 ของคริสต์น่าสนใจ ทั้งมีคุณค่าเกินกว่าหนังสือ
 อาชญากรรมธรรมดา

แม้ว่าคริสต์จะเขียนนวนิยายโดยใช้
 แนวความคิดจากหนังสือที่เธออ่านหรือประ-
 สบการณ์ที่เธอพบเห็น แต่ความสามารถใน
 การนำเอาเหตุการณ์หนึ่งๆ หรือจุดสนใจจุด

ใดจุดหนึ่งมาขยายให้เป็นเรื่องราวที่สลับซับซ้อน
 สมบูรณ์เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน
 นั้น เป็นพรสวรรค์ส่วนตัวซึ่งมีรากฐาน
 จากจินตนาการและความช่างสังเกตจดจำ เธอ
 เล่าไว้ตอนหนึ่งว่า “ครั้งหนึ่งระหว่างงานเลี้ยง
 อาหารค่ำ ฉันได้สังเกตเห็นมิชชันนารีอเมริกัน
 คนหนึ่งนั่งบิคมือไปมาอยู่ใต้โต๊ะแล้วก็ค่อยๆ
 ฉีกผ้าเช็ดหน้าออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ รู้สึกว่าเป็น
 อาการที่แสดงถึงความไม่ปรกติทางจิตใจบาง
 อย่าง” คริสต์ได้นำเหตุการณ์มาประกอบ
 เรื่องโดยให้เหตุผลของการที่ตัวละครตกอยู่ใน
 สถานะเช่นนี้ว่า เพราะเขามีแม่ผู้ควบคุมอำนาจ
 มากจนลึกลับ ชาติอิสระและความมั่นใจ เกิด
 ความคับแค้นจนต้องแสดงออกในลักษณะ
 ดังกล่าว^{๑๑} ตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็น
 จินตนาการของคริสต์คือเรื่อง *Death Comes as an End* ซึ่งเป็นนวนิยายแปลก
 เพราะเขียนเกี่ยวกับการฆาตกรรมในสมัย
 อียิปต์โบราณ คริสต์เขียนเรื่องนี้จากการ
 แนะนำของเพื่อนคนหนึ่งที่ว่าควรจะเขียน
 เรื่องที่มีฉาก วัน เวลาเป็นสมัยโบราณได้
 เพราะการฆาตกรรมนั้นเกิดขึ้นได้ทุกยุคทุก
 สมัย เธอจึงศึกษาหลักฐานทางโบราณคดี
 และคติใจจากหมายของ Ka-priest ซึ่งเป็น

๑๑. ดูเรื่อง *Appointment with Death*

พระในสมัยราชวงศ์ที่ ๑๑ ของอียิปต์ จดหมายดังกล่าวเป็นจดหมายที่พ่อเขียนถึงลูกโดยออกคำสั่งอย่างเคร่งครัดว่าลูกจะต้องทำสิ่งใดบ้างอย่างไร และให้ดูแลญาติผู้หนึ่งคนหนึ่งที่ซึ่งยากจนที่มาอาศัยอยู่ด้วย จดหมายให้ภาพพจน์ของพ่อที่ขี้บ่น เอาแต่ใจตัว ลูกชายคนโตที่ว่าง่ายแต่ไม่ค่อยฉลาดและลูกชายคนที่สองซึ่งขี้โมโหและใช้จ่ายสิ้นเปลือง คริสต์กล่าวว่า เธอรู้สึกขบขันในความคล้ายคลึงกันของธรรมชาติมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใดและได้นำเอาบุคคลในจดหมายมาสร้างเป็นเค้าโครงเรื่องขึ้น โดยเติมตัวละครโดยเฉพาะภรรยาใหม่ของผู้ที่จะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในครอบครัวอันจะนำไปสู่การฆาตกรรม ในเรื่อง *Death Comes as an End* คริสต์ได้ใช้ความพยายามในการตรวจสอบหลักฐานทางโบราณคดี เพื่อที่จะได้ภาพพจน์ที่ถูกต้องว่าคนในสมัยนั้น มีความเป็นอยู่ แต่งกาย อาหารการกิน และการใช้ชีวิตอย่างไร นับว่าเป็นงานเขียนที่น่าสนใจและผิดแปลกไปจากเรื่องอื่นๆ ที่มักจะใช้ฉากและตัวละครร่วมสมัยที่เธอเคยชินและพบเห็นอยู่เป็นประจำ

นวนิยายของคริสตีและการสะท้อนภาพของสังคม

ในการที่จะพิจารณาคุณค่าของงานของคริสตีในแง่ของการสะท้อนสังคมนั้น เราสามารถตั้งข้อสังเกตได้บางประการ

ประการแรก เราจำเป็นต้องยอมรับว่าการเขียนเรื่องของคริสตี เป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับนวนิยายประเภทฆาตกรรม-สืบสวนทั่วไปคือ มีจุดมุ่งหมายเน้นในการดำเนินเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ ฉะนั้นความสนใจของผู้เขียนจะอยู่ที่การสร้างเค้าโครงเรื่อง (Plot) ให้น่าติดตาม มีความเป็นไปได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีแง่มุมที่จะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเดาคำตอบได้ง่ายจนเกินไปเพื่อไม่ให้ความเพลิดเพลินจากการอ่านนวนิยายประเภทนี้ลดน้อยลง เมื่อเป็นเช่นนี้ภาพพจน์ของชีวิตสังคม ทศนคติใดๆ ที่เราอาจได้จากรับอ่านเรื่องของคริสตีจึงเป็นเพียงผลพลอยได้ในการดำเนินท้องเรื่องมากกว่าเป็นความสนใจของผู้แต่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคริสตีไม่ได้บรรยายเหตุการณ์ด้วยความตั้งใจที่จะตั้งปัญหา หรือตอบปัญหาที่มีอยู่ในสังคมขณะนั้น แต่เป็นการบรรยายเพื่อประกอบเนื้อเรื่องเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นถ้าคริสตีให้ภาพพจน์ว่าการเกิดฆาตกรรมมักจะเกิดขึ้นในฤดูร้อน ใหญ่ๆ หรือในสถานที่หรูหราฟุ่มเฟือย นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า คริสตีเห็นว่าสภาพสังคม

เช่นนั้นเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรม และในทางตรงกันข้ามการที่คริสตี้ไม่เคยเขียนเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสลัมหรือเกิดขึ้นจากภาวะกดดันทางเศรษฐกิจระดับชาติหรือความล้มเหลวของสภาพครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมวัยรุ่นก็ไม่ได้หมายความว่าสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นเหตุผลของการเกิดอาชญากรรม การที่คริสตี้เน้นสภาพแวดล้อมระดับหนึ่งนั้นเป็นเพียงการเลือกพูดถึงสภาพแวดล้อมที่เธอเคยชินและสามารถบรรยายได้อย่างดี จากการศึกษางานเขียนของคริสตี้เราจะเห็นว่าในการเขียนนวนิยายช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คริสตี้ได้พยายามที่จะสร้างการฆาตกรรมในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไปในสภาพสังคมแบบใหม่ เช่น สภาพของหอพักนักศึกษาชนานาชาติ สภาพปัญหาเสเพลติค สภาพของสตรีวัยรุ่นที่เข้ามาค้นรันทํางานในเมืองใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม เธอยอมรับว่าเธอไม่สะดวกใจที่จะเขียนถึงเรื่องที่ไม่อยู่ในภาวะแวดล้อมที่เธอเคยชิน “ฉันคิดว่าเป็นการปลอดภัยกว่าที่จะยุ่งเฉพาะเรื่องที่เราารู้ดี เช่น คนบนเรือท่องเที่ยว ในโรงแรมที่พักตากอากาศ ในโรงพยาบาล ในหมู่บ้านผู้หญิงขายของหน้าร้าน....”^{๑๔} ความเป็นจริง

ข้อนี้และความเป็นจริงที่ว่าคริสตี้เขียนหนังสือโดยใช้ประสบการณ์ที่เธอพบเห็น จึงไม่น่าแปลกใจว่างานเขียนของเธอจะสะท้อนภาพชีวิตในแวดวงจำกัดมาก และแม้ว่าคริสตี้จะมีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยวพบปะผู้คน แต่สถานที่และบุคคลเหล่านั้นก็อยู่ในสภาวะแวดล้อมระดับเดียวกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น “ระดับสูง” (upper echelon) ของสังคม และโดยที่คริสตี้มุ่งจะเขียนนวนิยายเพื่อความเพลิดเพลินมากกว่าสาระ จึงมิใช่ความผิดของเธอเท่าใดนักที่เธอมิได้พยายามศึกษาเพื่อจะสอดใส่ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมในระดับอื่นเข้าไปในงานของเธอด้วย

ประการที่สอง ทศนคติของคริสตี้ที่มีต่อการเขียนหนังสือ ในการเขียนถึงเหตุการณ์ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งในขณะนั้นคริสตี้เขียนหนังสือมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว คริสตี้ก็ยังกล่าวว่า “ถึงขนาดตอนนี้แล้ว ฉันก็ยังไม่คิดว่าฉันเป็นนักเขียน ถูกละ ฉันอาจจะเขียนหนังสือ และหนังสือนั้นก็ได้รับการพิมพ์ ฉันก็เกิดความเคยชินต่อความจริงที่ว่าฉันสามารถหารายได้ประจำจากการทำเช่นนั้น แต่เวลาที่ถูกให้กรอกแบบฟอร์มว่ามีอาชีพอะไร ฉันไม่เคยคิดเลยจริงๆ ที่จะกรอกเป็นอย่างอื่นนอกจากคำว่า ‘แต่งงาน’ สถานะของฉันเป็นสตรีที่แต่ง-

๑๔. จากเรื่อง *The Pale Horse*, Fontana/Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, ๑๙๗๗, หน้า ๑๕

งานแล้วและ นั่น คือ อาชีพของฉัน ส่วนที่เขียนหนังสือก็เป็นงานประกอบ ฉันไม่เคยคิดถึง การเขียนหนังสือว่าเป็น ‘อาชีพ’ เลยแม้สามีของฉันไม่สามารถเข้าใจในเรื่องนี้ได้ เธอพูดกับฉันเสมอว่า อภิชา เธอจะเขียนหนังสือได้คึกคักนะ ทำไมไม่เขียนอะไรที่มันจริงจังบ้างล่ะ สิ่งที่คุณหมายความว่าทำไมไม่เขียนอะไรที่เป็นประโยชน์ (worthwhile) ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะอธิบายให้เธอฟังว่าฉันเขียนหนังสือเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน (entertainment)” เท่านั้น^{๑๕} สิ่งนี้เป็นเครื่องยืนยันแน่ชัดว่าคริสตีมองการเขียนหนังสือเสมือนงานอดิเรก ซึ่งห่างไกลจากความพยายามของนักเขียนอีกหลายท่านที่ตั้งใจสร้างงานเขียนให้เป็น ‘วรรณกรรม’ ที่ให้เนื้อหาและแรงคิด ท้าทายคติ เช่นนี้มีอิทธิพลทำให้งานของคริสตีออกมาในรูปลักษณะที่ ‘มีเนื้อหาแต่ไม่มีสาระ’ ดังที่ได้เห็นอยู่ กระนั้นทัศนคติตามสบายที่คริสตีใช้ต่อการเขียนหนังสือของตัวเองก็ยังสอดคล้องกับการมองชีวิตโดยทั่วไป คริสตีชอบที่จะมองชีวิตในแง่ที่มากกว่าที่จะพยายามสร้างปัญหาหรือมองเหตุการณ์อย่างวิเคราะห์วิจารณ์ ‘ชีวิต’ เป็นสิ่งที่เราจะต้องทำความเข้าใจ เพลิดเพลิน เธอได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “เรา

๑๕. อัตชีวประวัติ หน้า ๕๑๕

(หมายถึงคนที่แคว่งร่วมสมัยกับเธอ) มีความเชื่อในความรื่นรมย์ของชีวิต เรามีความผิดหวังส่วนตัวในบางครั้ง—วันเวลาที่ไม่มีความสุข—แต่โดยทั่วไปแล้ว ชีวิตช่างสนุกเสียนี้กระไร บางทีชีวิตอาจจะสนุกสำหรับคนปัจจุบันก็ได้ แต่ฉันดูๆ เขาไม่ค่อยมีท่าทางว่าสนุกเลย คิดในแง่ของความเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา พวกผู้คนในปัจจุบันอาจจะชอบมีความสุขทุกซีกก็ได้ เขาอาจจะชอบมีความสุขยิ่งยงของจิตใจ เขาชอบมีความสุขกังวล คนในรุ่นของฉันบางทีก็ยังไม่สามารถหาสิ่งที่เขาปรารถนาได้แม้แต่หนึ่งในสี่ส่วนแต่ทำไม่เขาก็มีความสุขกันนัก มันอาจจะเป็นอำนาจที่มีอยู่ในตัวเราซึ่งเดี๋ยวนี้ไม่มีแล้วหรืออย่างไร หรือว่ามันหายไปเพราะการศึกษา หรือความกังวลต่อชีวิตข้างหน้า”^{๑๖} ไม่เป็นที่แน่นอนว่าจะมีคนเห็นด้วยกับความคิดของคริสตีสักเท่าใด แม้แต่ในคนรุ่นเดียวกันก็ตาม เพราะความรู้สึกเช่นนี้มาจากประสบการณ์ส่วนตัวถ้าคริสตีมีชีวิตที่เธอคิดว่ามีความสุข ก็อาจจะทำให้เธอมองโลกในแง่ดีซึ่งคงจะมีคนอื่นอีกมากที่ไม่ได้มีโชคดีเหมือนอย่างคริสตีก็ได้ แต่ข้อสำคัญคือคริสตีได้ถ่ายทอดการมองโลกในแง่ดี ทั้งพยายามที่จะหลีกเลี่ยงเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจไว้ในงานเขียนของเธอด้วย ความ

๑๖. อัตชีวประวัติ หน้า ๑๔๕

พยายามที่จะหลีกเลี่ยงเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ
 หนึ่งส่วนให้งานเขียนของเธอขาดความลึก
 (Depth) เช่น คริสต์อาจจะใช้ฉากระหว่าง
 สงครามโลก แต่เธอก็ไม่ได้ให้ความรู้สึกของ
 คนที่เผชิญต่อภาวะสงครามอย่างชัดเจนแต่
 อย่างใด เป็นไปไม่ได้ที่คริสต์จะไม่มี ความ
 เข้าใจถึงความรู้สึกในสภาวะนั้น เพราะเธอเอง
 ก็อยู่ในบริเวณที่มีการโจมตีทางอากาศ และใน
 สงครามโลกครั้งที่สอง บ้านหลังหนึ่งของเธอ
 ก็ถูกระเบิดทำลายด้วย คริสต์เองต้องพราว
 จากคนรักถึงสองครั้งในระหว่างสงคราม^{๑๗}
 และก็ยังภาวะที่ต้องมีการแบ่งส่วนอาหาร
 เครื่องใช้อีก สิ่งนี้เธอได้พูดไว้ในอัตชีวประวัติ
 แต่ไม่เคยปรากฏอยู่ในงานเขียนของเธอเลย

งานของคริสต์จึงเป็นหนังสืออาชญา-
 กรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวในแง่ที่มีความ
 ‘เบา’ และไม่มีเรื่องที่ทำให้เกิดความสนใจ
 เช่น การข่มขืน การทรมานต่างๆ เป็นที่น่า
 สงเกตว่า แม้เธอจะนำเอาประสบการณ์มา
 เป็นฉากของเรื่อง แต่ตัวเค้าโครงจริงๆ แล้ว
 จะมีคุณสมบัติเป็นนวนิยาย (fiction) กล่าวคือ

๑๗. สามคนแรกของคริสต์เป็นนักบินในระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเขากลับมาแต่งงานกับเธอ แล้วก็ไปรบอีก Sir MaMax Mallovan สามคนที่สองก็ได้สมัครไปรบระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองเช่นกัน

ห่างไกลจากความเป็นจริง อย่างน้อยก็ความ
 เป็นจริงของสังคมปัจจุบัน อาชญากรรมใน
 ความเห็นของคริสต์ไม่ใช่ปัญหาสังคม แต่เป็น
 เรื่องของความรัก โลก โกรธ หลง ส่วนตัว^{๑๘}
 จากเหตุผลดังกล่าวเราสามารถจะสรุปได้ว่า
 งานของคริสต์มีส่วนที่สะท้อนความเป็นจริง
 ในสังคมไม่มากนัก เพราะสิ่งนี้ไม่ใช่ความ
 ต้องการของผู้เขียนอยู่แล้ว

แม้ว่าการสะท้อนภาพชีวิตในงานเขียน
 ของคริสต์จะอยู่ในแวดวงจำกัด แต่ก็ยังมีสิ่งที่
 น่าสนใจและน่าติดตามอยู่บ้าง ทั้งนี้เพราะ
 ภาพชีวิตที่เธอเลือกนำมาเป็นฉากนั้น เป็น
 ภาพชีวิตของสังคมที่อาจจะกล่าวได้ว่ากำลัง
 จะหายไปจากโลกนี้ไปแล้ว ภาพชีวิตบางส่วน
 ของสังคม “ศักดินา” หรือสังคมผู้สูงอายุ
 ที่คริสต์บันทึกลงไว้คงจะเป็นที่ถวิลหาของผู้ที่
 เคยใช้ชีวิตแบบนั้น และเป็นเรื่องที่ผู้ที่ไม่
 มีโอกาสนั้นเคยต้องการอยากหรืออยากเห็น ภาพ
 ที่ปรากฏมากที่สุดในงานเขียนของคริสต์คือ
 บรรยายภาพของความเก่าทรและร่ำรวย ชื่อ
 ของสถานที่เหล่านั้นอาจจะแตกต่างกันไป แต่

๑๘. ในเรื่อง *At Bertram's Hotel* ซึ่งเป็น
 เรื่องของแก๊งอาชญากร คริสต์ยังสร้างให้หัวหน้า
 อาชญากรเป็นหญิงสาวตระกูลสูงที่ทำอาชญา-
 กรรมเพื่อแก้ความเบื่อหน่าย เป็นการผจญภัย
 ใหม่ ๆ เท่านั้น เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสร้าง
 เค้าเรื่องที่ห่างไกลจากความเป็นจริงของสังคม

โดยทั่วไปแล้วบรรยากาศไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก คริสต์จะบรรยายถึง “ห้องที่คับแคบ โดยเฟอร์นิเจอร์โบราณที่หรูหรา มีกระดาดติดฝาผนังเป็นไหมยกดอกเงิน เก้าอี้นุ่มนวล แจกันลายมังกร รูปปั้นสำริด.... ทุกสิ่งทุกอย่างในนั้นสวยงาม คงทนถาวรและมีราคา....”^{๑๙} หรือบรรยายถึง “บ้านในสมัยวิกตอเรีย ที่สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมโกธิค (Gothic) ในทุก ๆ ห้องมีม่านที่ทำด้วยไหมคั้นหรือกำมะหยี่.....”^{๒๐} นอกจากนี้คริสตัลยังพูดถึงสถานที่พักผ่อนตากอากาศ ที่ให้บรรยากาศของความสนุกสนาน “โรงแรมหรูประกอบด้วยสนามเทนนิส สถานที่สำหรับอาบน้ำแดดที่ลาดลงไปสู่ชายทะเลส่วนตัวที่เต็มไปด้วยกระดานโต้คลื่นและห่วงยาง”^{๒๑} หรืออาจจะพูดถึงโรงแรมชั้นหนึ่งในเมือง “โรงแรมซึ่งภูมิฐาน ราคาแพง อย่างมีรสนิยมดี ซึ่งเป็นที่นิยมมานานจากผู้ที่มาจากแคว้นเวลส์สูงชัน”^{๒๒} ในสถานที่เหล่านี้ภาพชีวิตที่เราเห็นได้คือ การใช้ชีวิตตามสบายไม่รีบร้อน

๑๙. เรื่อง *Hercule Poirot's Christmas*, Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, ๑๙๗๕, หน้า ๒๕

๒๐. เรื่อง *After the Funeral*, Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓, ๑๙๗๕, หน้า ๗

๒๑. เรื่อง *Evil under the Sun*, Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, ๑๙๗๗, หน้า ๗

๒๒. เรื่อง *At Bertram's Hotel*, Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๘, ๑๙๗๖, หน้า ๕

สุขสบายจากการมีผู้ปฏิบัติรับใช้ เราสามารถจะลองนึกภาพของตัวเองเป็นเหมือน Mrs. Bantry ตัวละครของคริสตัลที่นอนหลับฝันดีในตอนเช้า เพื่อรอเวลาให้สาวใช้มาปลุกโดยการนำเอาน้ำชา (early-morning tea) มาให้ “ในส่วนของความรู้สึก Mrs. Bantry สามารถไต่ความเย็นไปต่างๆ ในบ้าน เสียงรุดม่านของสาวใช้คนหนึ่ง เสียงบักฝุ่นของสาวใช้อีกคนหนึ่ง..... เป็นเวลาประมาณครึ่งชั่วโมงที่เสียงต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่อย่างค่อย ๆ ไม่รบกวน จนกระทั่งในที่สุดก็จะมีเสียงเดินอย่างระมัดระวังมาตามทางหน้าห้องพร้อมกับเสียงก๊อ๊กแก๊กของถ้วยชาม เสียงเคาะประตูเบา ๆ และเธอก็จะตื่นขึ้นจากการรุดม่านหน้าต่างของสาวใช้”^{๒๓} หลังจากนั้นก็มีอาหารเข้าน้อน ๆ ให้เลือกตามความพอใจ “บนโต๊ะติดฝาผนังมีจานเงินกว่า ๑๐ จานบรรจุอาหาร (เช้า) ต่าง ๆ ที่เก็บไว้ร้อน ๆ ได้จากการใช้เครื่องอุ่น” สภาพของความผาสุกเช่นนี้ ได้ถูกบันทึกไว้ทั่วไป รวมไปถึงการรับประทานอาหารว่างตอนบ่าย อาหารค่ำที่มีแบบแผน และจากนั้นก็เป็นเวลาของการเล่นบริดจ์ หรือถ้าเป็นหนุ่มสาวก็มีการเต้นรำ แต่สิ่งที่เราจะหาคำตอบไม่ได้จากงานของคริสตัลคือพวกที่อยู่ใน

๒๓. เรื่อง *The Body in the Library*, Pan Book Ltd, ๑๙๗๕, หน้า ๕

สถานที่เช่นนี้เขาทำอะไรเป็นอาชีพ อาจจะ
 อนุโลมได้ว่าเจ้าของบ้านส่วนใหญ่เป็นเจ้าของ
 ที่ดินให้เช่า (Land Lord) หรือไม่ก็ทำธุรกิจ
 ส่วนตัวในเมือง และบ้านนี้ก็เป็นที่พักผ่อน
 สุดสัปดาห์ เขาอาจจะเป็นผู้ที่มีว่ลวงเลยจาก
 การต้องทำงานแล้ว และใช้ชีวิตในบ้านปลาย
 จากเงินทุนสะสม ส่วนผู้ที่มีว่ลน้อยกว่านั้น
 ก็อาจจะเป็นผู้มีรายได้ประจำจากกองมรดก
 หรือเป็นนักศึกษาอยู่ สำหรับสตรีนั้นเป็นที่
 แน่ชัดว่าไม่มีการทำงานนอกบ้าน แต่จะดูแล
 กิจการต่างๆ ในบ้านเป็นส่วนใหญ่

บ่อยครั้งที่เราจะพบการเขียนกระทบท
 กระเทียบถึงการใช้ชีวิตแบบสะดวกสบายนั้นว่า
 เป็นบ่อเกิดของความเบื่อหน่าย ไม่พอใจใน
 สิ่งที่มีและทำอยู่อย่างเช่น ในการสำรวจ
 อาหารเช้าวันหนึ่ง ลอร์ด เคธส์แฮม พบว่า
 เขารู้สึกไม่อยากรับประทานไข่เจียว หมูแฮม
 ไข่ดาว ตับ นกทอด ปลาทอด แฮมหรือ
 ไก่เย็นที่มีไว้ให้เลือกเลย ก็เลยต้องให้คนรับ
 ใช้ไปบอกแม่ครัวให้ทำไข่ทอดน้ำ (poached
 egg) ให้แทน^{๒๔} ซึ่งถ้าเราเป็นแม่ครัวก็อาจ
 จะอยากฆ่าตัวเอง (หรือ ลอร์ด เคธส์แฮม)
 ให้ตายไปก็ได้ ในอีกกรณีหนึ่งเป็นกรณีของ

เลดี้ ฟรานซิส เคอร์เวนท์ ผู้รู้สึกเบื่อหน่าย
 ชีวิตที่ไม่มีอะไรสนุกๆ ทำเหลือเกิน “เรา
 อุตส่าห์ไปงานปาร์ตี้ที่โรงแรมชาวยอ แล้วก็ไป
 ต่อในคลับที่ได้ข่าวว่าตำรวจจะบุก แต่ก็ไม่เห็น
 เกิดเรื่องอะไรขึ้นเลย เช้าที่สุด เราก็เลยกินเหล้า
 แล้วก็ไปต่อที่อีกคลับหนึ่งแต่นั่นก็น่าเบื่อ ไปร้าน
 ขายกาแฟก็แล้ว ไปร้านขายปลาทอดก็แล้ว
 ก็เลยคิดว่าลองไปกินข้าวเช้าที่บ้านเองเฉลาดูซิ
 ว่าลุงของเธอจะตกใจไหม แต่เขาก็ไม่ยกตกใจ
 แต่ทำหน้าที่เบือๆ พวกเราก็เลยทยอยกันกลับบ้าน
 จริงๆ นะ.... ไม่เอาไหนเลย”^{๒๕} คริสตั้มมักจะ
 ใช้อารมณ์ขันในการเขียนเปรียบเปรยเช่นนี้
 เป็นลักษณะการทำหนักเกินความมากกว่าที่จะ
 เป็นความรู้สึกไม่พอใจอย่างแท้จริง แต่สิ่งที่
 ปรากฏคือภาพของความเห็นแก่ตัวอันมุ่งแต่
 เฉพาะตนเอง โลกทัศน์ที่แคบไม่ได้กีดสนใจ
 ต่อสิ่งรอบข้างของคนในระดับหนึ่งที่คุ้นเคย
 แต่ความสะดวกสบาย

อย่างไรก็ตาม คริสตั้มได้ยอมรับว่า ใน
 ความหรรษาฟุ่มเฟือยนี้มีรากฐานผูกเรือนอยู่
 ภายใน การดำรงชีวิตแบบ “ผู้ดี” ไม่สามารถ
 จะปรับตัวให้เข้ากับกระแสความเปลี่ยนแปลง
 ทางเศรษฐกิจสังคม และความเปลี่ยนแปลง

๒๔. เรื่อง *The Secret of Chimneys*, Pan
 Book Ltd, พิมพ์ครั้งที่ ๒๖, ๑๙๗๗, หน้า ๗๖

๒๕. เรื่อง *Why Didn't They Ask Evans?*,
 Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๘, ๑๙๗๖,
 หน้า ๑๖

อันเกิดจาก “ความลุ่มจมของศักดิ์นา” ก็
 สามารถเห็นอยู่ได้ทั่วไป เธอเขียนไว้ตอน
 หนึ่งว่า “คุณก็รู้ว่าเคยวันเป็นอย่างไร ใคร
 สักคนลองขับรถไปชนบนหมกจะผ่านที่ต่าง ๆ ที่
 คิดบ้ายว่าเป็นโรงแรม หรือบ้านรับรอง
 พวกนี้เคยเป็นบ้านที่เราไปเที่ยวตอนเด็ก ๆ หรือ
 เคยไปงานเต้นรำ.... แต่ก็นั่นแหละ ถ้าคิด
 ถึงภาษี คิดถึงรายได้ที่ลดลง และไอ้โน่นไอ้นี้
 มันก็ยากที่จะทำอะไรให้เหมือนเดิม”^{๒๖} ความ
 ลุ่มจมส่วนใหญ่ของผู้ศึ่มก็มาจากการใช้จ่ายที่
 เกินตัว ความต้องการที่ไม่รู้จักพอ เช่น
 “พ่อของเรามีมรดกให้คนละ ๓๐,๐๐๐ ปอนด์
 ซึ่งถ้าเก็บเอาแต่ดอกเบี้ยก็เพียงปีละ ๑,๒๐๐
 เก็บค่าภาษีนิดหน่อยก็อยู่ได้สบาย แต่ฉัน...ฉัน
 ต้องการสิ่งที่ดีกว่านั้น ฉันต้องการสิ่งที่ดีที่สุด
 อาหารดี เสื้อผ้าดี ๆ ที่ไม่ใช่เสื้อโหล ความสนุก
 สนานของชีวิต ไปเมคเตอร์เรเนียน ไปเล่น
 การพนัน จัดงานรื่นเริง ฉันต้องการทุกสิ่งทุก
 อย่างในโลกบ้า ๆ นี และฉันต้องการมันเดี๋ยวนี้
 ด้วย”^{๒๗} ผลของความต้องการเช่นนี้คือหนี้สิน
 และสิ่งที่ตามมาคือความทุกข์ ความกังวลใจ
 ที่คริสตให้ภาพพจน์ไว้เป็นอย่างดี อย่างเช่น

๒๖. เรื่อง *Dead Man's Folly*, Fontana/
 Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๕, ๑๙๘๐, หน้า ๕๕
 ๒๗. เรื่อง *Dumb Witness*, Pan Book Ltd,
 พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, ๑๙๗๖, หน้า ๕๖

ภาพของ เมคเคอเลน “นั่งลงที่โต๊ะทำงาน
 แล้วเปิดฝาช่องเล็กๆ ด้านข้างออก บิลเงินสด
 จำนวนมากหล่นออกมา เธอเลือกคุบิลเหล่านั้น
 แล้วพยายามจัดให้มันเป็นระบบอะไรสักอย่าง
 แต่ในที่สุดก็หมดความอดทน เธอมีดมันรวมไว้
 อีกแล้วเอาเก็บไว้ที่เดิม มือของเธอลูบไปบน
 เส้นผม และกุมหน้าผากไว้ เธอรำพึง “นี่ฉัน
 จะทำอะไรดี”^{๒๘}

งานของคริสตยังแสดงถึงความเปลี่ยนแปลง
 ในมาตรฐานการเลือกสรรผู้ที่จะเข้ามา
 ล้วงสังคม คริสตชี้ให้เห็นถึงสังคมที่มีการ
 แบ่งระดับด้วยระเบียบแบบแผนการกระทำ
 บ้างอย่าง เช่น หญิงสาวในตระกูลดีจะไม่
 แต่งงานกับผู้ชายที่ทำงานขายของ หรือบริการ
 หรือความสัมพันธ์ระหว่างคนในระดับต่างกัน
 เล็กน้อย เช่นลูกเจ้าของคฤหาสน์กับลูก
 นักบวชซึ่งแม้ว่าจะสนิทสนมกันได้แต่ก็มีการ
 กระทำที่จำกัดไม่ให้เป็นการตีเสมอ “ผู้
 อยู่ในคฤหาสน์อาจจะทำตัวให้เป็นกันเองมากกว่า
 ประคิเพื่อแสดงให้เห็นว่า ‘ไม่มีข้อแตกต่าง’
 แต่ผู้ที่อยู่ในระดับด้อยกว่า ก็จะพยายามทำตัว
 เรียบร้อย ห่างเหินเพื่อแสดงว่าไม่ได้ฉวยโอกาส

๒๘. เรื่อง *Hercule Poirot's Christmas*,
 Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, ๑๙๒๕,
 หน้า ๒๕

ที่สนิท”^{๒๕} คริสตักกล่าวว่า สังคมในยุคสมัย
 วิกตอเรีย และสมัยพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๗
 เป็นสังคมที่มีแบบแผนเฉพาะตัว เป็นสังคม
 ที่มีการแบ่งแยก วาญุมิและหัวสูง แต่ใน
 ขณะเดียวกันลักษณะของการวาญุมิบางอย่าง
 ก็เป็นที่ถูกกักกันมากเช่น การนำเอาชื่อ
 พระวงศ์หรือขุนนางชั้นสูงมาคุยโอ้ เธอกล่าว
 ว่า “มีคำพูด ๓ อย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของฉัน
 (ที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการ
 เลือกสรรบุคคล) ในตอนแรกคำถามจะเป็นในรูป
 “เขาคือใคร” “พ่อแม่เขาเป็นใคร” “เขาเป็น
 พวกไหนพวกนี้หรือเปล่า” “แน่ละเรารู้ว่าเขาจน
 แต่เขาก็เป็นพวก “วิลมอต” เขียวนะ” นี่คือการ
 เน้นในเรื่องของชาติตระกูล คำพูดใน
 ระยะที่สองแสดงถึงอิทธิพลของเงิน “โอ้ เรารู้
 ว่าพวกนี้ไม่ค่อยดีเท่าไร แต่ถึงอย่างไรเขาก็
 รวยมาก” หรือ “พวกที่มาซื้อบ้านมันมีเงินไหม
 ถ้ามีเราก็ควรจะไปแนะนำตัว” ในช่วงสุดท้าย
 การเน้นจะอยู่ที่ตัวบุคคลมากขึ้น “พวกนี้หน้า
 กบไหม” “แหมเขาก็ไม่ร่ำรวยเท่าไร และ
 เราก็มารู้ว่าเป็นใคร มาจากไหน แต่เขาก็หน้า

๒๕. เรื่อง *Why Didn't They Ask Evans?*,
 Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๘, ๑๕๗๖,
 หน้า ๑๗

คบนะ”^{๓๐} คริสตักได้แสดงในงานเขียนของเธอ
 หลายเล่มถึงการปรับตัวระหว่างชาตีกาเน็ค
 และเงิน ผู้ที่มีเงินมากจะซื้อความเป็นผู้ดี
 เช่นโดยการซื้อบ้านตระกูลเก่าและพยายามให้
 คนแฉวนั้นรับว่าเขาเป็น “เจ้านาย” คริสตัก
 จะเขียนถึงเซอร์ ออสวาลด์ผู้ที่ไม่ได้เข้ามาจาก
 คนขายจักรยานจนเป็นเจ้าของโรงงานเซอร์
 ออสวาลด์ชอบที่จะเข้าบ้านใหญ่ๆ ที่มีชื่อเสียง
 อย่างเช่นชิมเนย์ซึ่งเป็นบ้านประวัติศาสตร์
 และการที่ได้เข้าจากมาร์ควิสของเคทซ์แฮม
 เขาก็รู้สึกว่าได้ขึ้นมาถึงยอดของความทะเยอ
 ทะยานแล้ว^{๓๑} ในขณะเดียวกันผู้ที่เป็นผู้ดี
 ได้โดยกำเนิดก็ต้องยอมรับในอำนาจของเงิน
 “คนร่ำรวยก็ต้องได้รับอนุญาตให้มีการวาญุมิได้
 เป็นเรื่องธรรมดา”

ระเบียบแบบแผนที่กำหนดขึ้นในสังคม
 นั้น ยังครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
 ‘เจ้านาย’ และ ‘คนรับใช้’ เป็นต้นว่า คนรับ
 ใช้จะไม่ใช้โทรศัพท์ของเจ้านาย และไม่
 ให้เพื่อนโทรศัพท์เข้ามาด้วยไม่ว่าจะเป็น
 แก่ไหน เขาจะไม่ต้อนรับเพื่อนฝูงในบ้าน
 เจ้านายยกเว้นวันที่เป็นวันว่าง (คนรับใช้ส่วน
 ใหญ่จะมีวันหยุดอาทิตย์ละ ๑ วันเสมอ)

๓๐. อดีตชาวประวัตินี้ หน้า ๑๓๗-๑๓๘

๓๑. *The Seven Dial Mystery*, Fontana/
 Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, ๑๕๗๗, หน้า ๘

ถ้าจะถามว่าเขารู้สึกอีกต่อที่ตอบทบทวนญาติที่
จากคหิทธิหลาย ๆ อย่างหรือไม่ คริสต์มีความ
เห็นว่าไม่ การเข้าทำงานในบ้าน “ผู้ดี”
นั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับคนธรรมดาๆ
ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือฝึกหัดอาชีพเป็นพิเศษ
เพราะความสัมพันธ์ในบ้านจะเป็นลักษณะ
ของ ระบบอุปถัมภ์ (Patron-client relation-
ship) ฝ่ายหนึ่งบริการฝ่ายหนึ่งก็ให้การดูแล
ทุกข์สุขพอสมควร งานของคริสตจะแสดงให้เห็นว่า
คนรับใช้ในสมัยก่อนนั้นเป็นผู้ที่ซื่อ
สัตย์ต่อเจ้านายและทำางานดี แต่ในขณะ
เดียวกันเธอก็ให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนแปลง
ในสังคมที่ทำให้คนรับใช้ระดับนี้หายากขึ้น
“มันช่างแตกต่างกับในอดีต.... ฟลอเรนซ์ผู้ซื่อ
สัตย์ หรือ แอมมี คลาร์ก และอดิซ—พวกสาว
รับใช้ที่มาจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเพื่อที่จะมา
ฝึกหัดให้คล่องจนสามารถทำรายได้ดีในที่อื่น ๆ
ต่อไป ไม่ค่อยฉลาดนักหรอก พวกนี้รับ
โทรศัพท์ได้ไม่ดี และไม่รู้เรื่องการคิดเลขเลย
แต่พวกนี้รู้วิธีล้างจานชาม รู้วิธีทำเตียงนอน
เขามีความสามารถในทางปฏิบัติมากกว่าความรู้
มันแปลกที่ว่าเดี๋ยวนี้มักจะเป็นเด็กที่มีการศึกษา
ที่ต้องการมาทำงานพิเศษในบ้านมากขึ้น พวก
นักเรียนต่างชาติ นักเรียนมหาวิทยาลัยที่ต้อง
การหารายได้พิเศษ หรือแม่บ้านใหม่ๆ ที่ต้อง

การรายได้ไปช่วยครอบครัวในการผ่อนบ้าน
ผ่อนส่งเครื่องเรือน พวกนี้จะฉลาด ทำงานเร็ว
และติดต่อกับคนภายนอกได้ดี แต่อย่าได้มอง
เวลาทำที่นอนหรือล้างชามเลย เพราะคุณแล้ว
ต้องกลุ่มใจทุกที....”^{๓๒} เป็นที่น่าแปลกใจที่ว่า
ในสังคมที่มีการแบ่งชั้นวรรณะ คริสต์ไม่ได้
แสดงให้เห็นว่ามีความขัดแย้งระหว่างคนสอง
ระดับนี้เลย และดูราวกับว่า คนรับใช้หรือ
คนทำงานทุกคนพอใจในสภาพของตน และ
ระบบของสังคมที่ได้ตั้งไว้ โลกของคนทั้งสอง
พวกนี้จะเดินเป็นเส้นขนาน เพราะนอกจาก
ความสัมพันธ์ในด้านการบริการแล้ว เขาไม่
ได้มีความสัมพันธ์ในด้านการฉ้อฉลร่วม ความ
สนใจร่วมแต่อย่างใดเลย

มีอยู่ในกรณีเดียวที่คริสตแสดงให้เห็น
ถึงความขมขื่นและความรู้สึกโกรธแค้น หรือ
กับแค้นของผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าในสังคมที่มีต่อ
ผู้ที่มีฐานะสูง กลุ่มคนดังกล่าวที่จะเรียกว่า
ผู้ดีไม่ใช่ พวกคนใช้หรือชาวนาที่ไม่เชิง
เป็นผู้ที่มีการศึกษาบ้าง ตระกูลดี แต่ ‘ตกยาก’
โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและผู้มีอายุที่ไม่สามารถ
จะไปฝึกงานอาชีพอะไรพิเศษได้ และก็
หยิ่งเกินไปกว่าที่จะลดต่ำเป็นคนใช้ เรามัก

๓๒. *The Mirror Crack'd from Side to Side*, Fontana/ Collins, พิมพ์ครั้งที่ ๗,
๑๙๖๕, หน้า ๑๑

จะไต่ขึ้นถึงคำว่า companionship หรือ governess เสมอๆ ซึ่งในสมัยปลายวิกตอเรียน^{๕๑} หมายถึงผู้หญิงที่ไปรับจ้างตามบ้านเป็นครูสอนพิเศษ หรือ 'เป็นเพื่อนส่วนตัว' ซึ่งที่จริงก็อาจจะเหมือนคนรับใช้ทั่วไปส่วนตัวของเจ้าของบ้านสตรีนั่นเอง พวกนี้บางครั้งก็ได้รับการเลี้ยงดูและให้เกียรติเป็นอย่างดี แต่ก็มีบ่อยที่ต้องทนกับวาทะของเจ้าของบ้าน ต้องใช้ความอดทนในการฟังสิ่งที่ไม่อยากจะฟัง ทำในสิ่งที่ไม่อยากจะทำ ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความกังวลไม่สิ้นสุดถึงอนาคตภายหน้า เมื่อเวลาแก่ตัวลงทำงานไม่ได้แล้วจะทำอย่างไร เป็นสภาพชีวิตที่น่าสงสารและอาจจะเป็นเครื่องยืนยันถึงความถูกต้องของระบบสังคมสมัยใหม่ ที่นิยมให้ทุกคนช่วยตัวเองได้ในแง่ของงานอาชีพ คริสตี้บรรยายถึงผู้คนกลุ่มนี้ไว้หลายแห่ง เช่น Miss Carnoby..... "ฉันไม่ใช่คนฉลาดแล้วก็ไม่ได้ฝึกหัดอะไรโดยเฉพาะ และยังแก้ไขทุกวันฉันกลัวอนาคตเหลือเกิน ถ้าฉันอายุมากขึ้นแล้วก็ทำงานได้คือน้อยลง ใครจะต้องการฉันอีก ฉันรู้จักคนอย่างฉันอีกมาก คนที่ไม่มีใครต้องการแล้วก็ต้องอยู่ในห้องแคบๆ ไม่มีไฟอบอุ่น มีอาหารกินไม่มาก และในที่สุดก็อาจจะไม่มีเงินให้ค่าเช่าบ้าน..... พวกคนที่จ้างเราพวกนี้บางคนหยาบคาย และไม่ดีเลย อย่างนายของฉันเธอไม่

เคยสนใจเลยว่า เธอได้พูดอะไรกับฉันบ้าง และฉันจะรู้สึกอย่างไร บางทีการที่ต้องทนฟังโดยไม่สามารถจะโต้ตอบอะไรได้นี้ ยังทำให้เจ็บใจมากขึ้นอีก"^{๕๒} หรือในกรณีของ Miss Gilchrist "พวกผู้คนที่งี่เง่าที่สุด คอยที่จะพูดพล่ามถึงบ้านที่ตนเคยอยู่ พูดถึง Enderby และอะไรที่เคยได้เคยทำสมัยเด็ก ๆ มีเงินมากตลอดเวลา มีทุกอย่างที่ดีที่สุด คุณไม่รู้หรือว่ามันน่าเบื่อแค่ไหนที่จะต้องมานั่งฟังเรื่องซ้ำ ๆ ทุกวัน ๆ คอยตอบ 'ใช่ค่ะ' 'อย่างนั้นหรือค่ะ' แกล้งทำเป็นสนใจในขณะที่กำลังเบื่อ ๆ สุดขีด.....ใช่สิ คนส่วนใหญ่ไม่ได้มองพวก 'เพื่อนรับจ้าง' เท่าไรหรอก เขาเห็นเป็นขยะ เป็นขยะในบ้าน เกือบจะเป็นคนรับใช้อยู่แล้ว เขาจะมาสนใจทำไมกัน"^{๕๓} ผู้อ่านบางท่านคงเคยอ่านนวนิยายรักในทำนองที่มี governess หรือ companion แ่่งงานกับพระเอกที่สูงส่ง และมีความสุข คริสตี้จะให้ภาพพจน์ที่เป็นจริงกว่าในข้อนี้

แม้งานของคริสตี้ไม่ได้มีส่วนสะท้อนภาพของสังคมอย่างกว้างขวาง หรือชี้ให้เห็นข้อขัดแย้งในสังคมต่างระดับ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือความรู้สึกขัดแย้งระหว่างโลกทัศน์ของบุคคลในอังกฤษสมัยปลายวิกตอเรีย กับ

๕๑. The Labours of Hercules, หน้า ๓๒-๓๓

๕๒. After the Funeral, หน้า ๑๘๘-๑๘๘

ค่านิยมใหม่ ๆ ที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และแนวความคิดของบุคคล ช่วงระยะเวลาตลอดชีวิตของคริสตี้เป็นเวลาของการเปลี่ยนแปลงมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากความสงบเงียบเข้าสู่สภาวะสงคราม และการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ในงานของคริสตี้เรามองเห็นความคิดของผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่งที่มีต่อความเปลี่ยนแปลง ความชอบและไม่ชอบ และความคิดถึงที่จะแสวงหาวันเวลาเก่า ๆ กลับคืนมา ในแง่นี้คริสตี้อาจจะสะท้อนความรู้สึกของคนบางกลุ่มได้อย่างชัดเจน

คริสตี้มีปฏิกิริยาต่อความเปลี่ยนแปลง เพราะเธอมีความรู้สึกทั่วโลกทัศน์ และค่านิยมหลาย ๆ อย่างในสมัยวิกตอเรียเป็นโลกทัศน์ที่ดีกว่า เธอมีความเห็นเป็นต้นว่า “ความหยิ่งทะนงในสมัยเด็ก ๆ ที่ฉันรู้จัก คือความหยิ่งในชาติกำเนิดนั้น เป็นสิ่งที่พอจะทนได้มากกว่าความหยิ่งทะนงในแง่อื่น เช่น ในความร่ำรวยหรือที่แย่กว่านั้นคือการหยิ่งทะนงในความฉลาดรอบรู้อย่างในปัจจุบัน”^{๓๕} คริสตี้แสดงความรู้สึกต่อต้านการศึกษาแบบใหม่ และค่านิยมของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษานอกบ้าน เธอเห็นความพยายามที่จะผลักดันให้เด็กมี

ความสามารถในด้านการเรียนว่า เป็นการบีบบังคับโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของเด็ก ในความพยายามที่จะปกป้องคนรุ่นเก่า โดยเฉพาะพ่อแม่ของเธอ ที่ไม่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก เธอกล่าวว่า “ฉันคิดว่าพ่อแม่ในสมัยวิกตอเรียตอนปลายเป็นผู้ที่ยอมรับความเป็นจริง และให้ความเข้าใจแก่ลูกๆ มากกว่าอะไรจะเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตลุ่มๆ ลุกลุ่ด และความสุขและความสำเร็จ ในปัจจุบันนี้ ฉันรู้สึกว่ามันเป็นความมีหน้ามีตาของพ่อแม่ ถ้าลูกของตัวสามารถประสบความสำเร็จ คนสมัยวิกตอเรียดูลูกของเขาแล้วก็จะตัดสินใจเลยว่า เด็กคนไหนมีความสามารถแค่ไหน อย่างไร บางครั้งเขาอาจจะตัดสินใจผิด แต่โดยทั่วไปก็ใช้ได้.... ความหยิ่งในความฉลาดรอบรู้ในปัจจุบันจะทำให้เกิดความอิจฉาริษยา พ่อแม่ต่างก็พยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้ลูกของตนเด่น เขาจะพูดกับลูกว่าพ่อแม่เสียสละอย่างมากในการให้การศึกษาแก่ลูก เด็กก็เลยต้องแบกความรับผิดชอบ และถ้าทำไม่ได้ก็ต้องมีความรู้สึกผิด ดูเหมือนว่าทุกคนในสมัยนี้จะแน่ใจว่าความสำเร็จเป็นเรื่องของโอกาสไม่ใช่ความสามารถหรือความสนใจส่วนตัว”^{๓๖} คริสตี้ยังแสดงให้เห็นอีกว่าเธอเป็นผู้ที่ห่างไกลจากกลุ่มที่เรารู้จักในนามของ

๓๕. อัศวินประวัติ หน้า ๔๐

๓๖. เพิ่งอ้าง

ผู้เรียกร้องสิทธิของสตรี (feminist) เธอกล่าวว่า “สถานะของผู้หญิงตลอดเวลาที่ผ่านมาเปลี่ยนไปแน่ในทางที่เลวลง พวกเราผู้หญิงเองนี่แหละที่ทำให้ตัวโง่ เราไปเรียกร้องให้เขาอนุญาตให้เราทำงานการได้เช่นผู้ชาย ผู้ชายเขาไม่ได้โง่นี่เขาก็เลยเห็นว่าเป็นความคิดที่ไม่เลว ดีเสียอีกไม่ต้องเลี้ยงดูภรรยา ให้ภรรยาเลี้ยงดูตัวเองมันเป็นเรื่องที่น่าเศร้าที่เราผู้หญิงได้พยายามตั้งตัวเป็น ‘เพศที่อ่อนแอ’ มานาน ซึ่งก็ฉลาดที่อยู่แล้ว แล้วอยู่ดี ๆ จะมาเรียกร้องขอทำอย่างพวกคนป่าที่ผู้หญิงต้องออกแรงทำงานในไร่ในนาตลอดวัน เดินไปโน่นมานี่ แบกข้าวของในขณะที่ผู้ชายก็ถือแต่อาวุธเพื่อคอยปกป้องผู้หญิงของเขาเท่านั้น เราต้องยอมยกให้ผู้หญิงในสมัยวิคตอเรีย พวกเขาสามารถจัดการกับผู้ชายได้อย่างที่เขาต้องการ ทำตัวเป็นคนอ่อนแอ บอบบาง เรียกร้องขอความคุ้มครอง และการทะนุถนอม เคยเห็นบ้างไหมว่าพวกนี้มีชีวิตที่ถูกเหยียบย่ำข่มเหง ในประสบการณ์ของฉัน ฉันไม่เคยเห็นเลย”^{๓๑} (คริสต์ทศวรรษที่สิบไปว่ายังมีผู้หญิงอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือไปจากผู้ที่อยู่ในชั้นสูงหรือผู้ที่โชคดีเหล่านั้น บางทีผู้หญิงพวกนี้อาจจะได้รับการข่มเหงก็ได้ ตัวอย่างเช่น พวก governees ที่เธอเองก็ได้กล่าวถึง)

๓๑. อัครา/ประวัติ หน้า ๓๐

ทัศนคติที่เป็นปฏิกิริยาต่อความเปลี่ยนแปลงจะปรากฏอยู่ทั่ว ๆ ไป ในงานของคริสต์ชุปเปอร์มาร์เก็ต ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง จากร้านชำที่มีบริการเป็นกันเอง เราต้องไปเดินดู “ห่อของอะไรก็ไม่รู้ที่ไม่เคยเห็นมาก่อนเลย พวก cereal ที่กินเป็นอาหารเช้า ในขณะที่ควรจะทำอาหารเช้าจริง เช่น ไข่กับเบคอนให้เด็กกินมากกว่าแล้วยังต้องเอาตะกร้าไปใส่เอง เสียเวลาเดินหาของบางทีตั้ง ๑๕ นาที กว่าที่จะเจออย่างหนึ่ง แถมขนาดที่ห่อยังไม่พอดี ใหญ่ไปบ้าง เล็กไปบ้าง เสร็จแล้วต้องมารอคิวตรงทางออกเพื่อจ่ายเงินอีก น่าเหนื่อยที่สุด ถ้าสำหรับคนสมัยใหม่ก็ไม่เป็นไรหรอก....”^{๓๒} สิ่งนี้คือข้อแตกต่างเป็นความแตกต่างระหว่างวัย วัยที่ไม่สามารถจะยอมรับกระแสการพัฒนาได้อย่างง่าย ๆ ตัวละครที่รับเอาปฏิกิริยาของคริสต์มาแสดงออกมากที่สุดคือ มิส มาเบิล เพราะเธอเป็นคนสูงอายุ ก่อนข้างจู้ และความเป็นคนฉลาดมากกลับยิ่งทำให้เธอเห็นความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่ดีได้มากขึ้น มิส มาเบิล ยังแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างวัย เธอมักจะพิสูจน์ให้เห็นเสมอว่า คนหนุ่มสาวที่คิดว่าตัว

๓๒. *The Mirror Crack'd from Side to Side*. หน้า ๕

เองจนตาขึ้น^{๓๕} แท้ที่จริงผู้คนแก่ไม่ได้เลย^{๓๖} ในกรณีนี้คริสตีย์ไม่ให้ความยุติธรรมแก่คนหนุ่มสาวมากนักโดยเฉพาะผู้อ่าน เพราะมีสมาธิเปิดจะรู้ค่าเฉลี่ยของปัญหาที่อยู่แล้ว ทำอย่างไร ๆ คนหนุ่มสาวก็คงจะสู้ไม่ได้ มีสมาธิเปิดหลงความสามารถของตัวเอง ปัญหาที่คนอื่นว่ายากคงจะง่ายสำหรับเธอเสมอ ในกรณีนี้เธอต่างกับบิวโรท์ ซึ่งก็เป็นคนค่อนข้างหลงตัวเหมือนกัน แต่ความหลงตัวของบิวโรท์ไม่ได้เปรียบเทียบกับผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ ในขณะที่มีสมาธิเปิดมักจะโจมตีหนุ่มสาวสมัยใหม่เสมอ ทั้งบิวโรท์และมีสมาธิเปิดจะเป็นสัญลักษณ์แทนตัวคริสตีย์ ๒ ประการ คือความเป็น “ศักดิ์นา” และความเป็นปฏิ-“กิริยา”

เบื้องหลังความสำเร็จของคริสตีย์

อาจสรุปได้ว่างานของคริสตีย์มีส่วนสะท้อนภาพชีวิต หรือภาพพจน์ของสังคมน้อยมาก ส่วนที่สะท้อนให้เห็นมักเป็นภาพของสังคมชั้นสูง^{๓๗} และเป็นการกล่าวถึงอย่างค่อนข้างผิวเผิน^{๓๘} ทั้งนี้เพราะผู้เขียนมุ่งหมายที่จะสร้างเนื้อเรื่อง มากกว่าที่จะยุ่งเกี่ยวกับ

๓๕. ดูตัวอย่างจากเรื่อง *The Thirteen Problems*, Pan Book Ltd, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, ๑๙๘๐

ปัญหาของสังคม กระนั้นหากพิจารณาอย่างละเอียดจะเห็นว่ามีความพยายามบางอย่างที่จะสะท้อนความรู้สึกต่อต้านความเปลี่ยนแปลงนับจากการเห็นภาพชีวิตในอดีตที่สะดวกสบายและทัศนคติที่แสดงถึงความมีระเบียบแบบแผนและภาคภูมิ อย่างไรก็ตาม หากเราจะนำข้อสรุปดังกล่าวนี้มาเสนอแนะว่า งานนิพนธ์ของคริสตีย์ไม่ได้ให้คุณค่าทางสติปัญญาแก่ผู้อ่านเลย ก็คงจะเป็นการไม่ยุติธรรมนัก เนื่องจากจุดประสงค์หลักของคริสตีย์คือ การสร้างนวนิยายอาชญากรรมที่สนุกสนานให้ความเพลิดเพลิน และนั่นคือสิ่งที่เราจะตัดสินว่างานของคริสตีย์ประสบความสำเร็จหรือไม่ในแง่หนึ่ง

ในแง่มุมมองของหนังสืออาชญากรรม คริสตีย์ประสบความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่จะสร้างปัญหาให้ผู้อ่านขบคิด และอาจกล่าวได้ว่างานของเขามีส่วนสนับสนุนให้ใช้สติปัญญา ใช้ความสังเกต และความมีเหตุมีผลในการที่จะแก้ปัญหาให้ถูกต้อง คริสตีย์สามารถสร้างพล็อตเรื่องการฆาตกรรมได้อย่างดีเลิศ นอกจากจะสามารถเขียนหนังสือเป็นจำนวนมากโดยที่ไม่มีพล็อตเรื่องซ้ำกันแล้ว เรื่องของเธอยังมีความยากอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจารณ์ต้องยอมรับว่าได้อ่านผลงานของคริสตีย์

เกือบทั้งหมด ๗๗ เรื่อง แต่ไม่เคยปรากฏแม้แต่ครั้งเดียวที่จะสามารถหายได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผลว่า ใครคือฆาตกรหรือคำตอบเป็นอย่างไร บางครั้งเมื่ออ่านหนังสือของคริสต์มาก ๆ เข้า ก็อาจจะคาดคะเนได้ว่าคนนั้นคนนั้นเป็นฆาตกร เนื่องจากความคุ้นเคยต่องานเขียนของคริสต์จนพอจะสามารถจับลักษณะของบุคคลที่คริสต์สร้างให้เป็นฆาตกรได้ แต่ถ้ามองว่ามีเหตุผลอะไรที่คิดเช่นนั้น ก็จะตอบไม่ได้เพราะนั่นเป็นเพียงความรู้สึกเท่านั้น เชื่อว่าผู้อ่านเรื่องของคริสต์อีกหลายท่านคงจะมีความรู้สึกแบบเดียวกัน โดยความเป็นจริงแล้ว เหตุผลหรือ motive ที่คริสต์ใช้อธิบายการฆาตกรรมนั้น หากจะจำแนกประเภทแล้วจะมีอยู่ไม่กี่อย่าง เช่น เรื่องชู้สาว หรือที่คริสต์เรียกว่าความสัมพันธ์สามเส้า (Eternal Triangle) ก็จะเป็น หญิง ๑ ชาย ๒ หรือชาย ๑ หญิง ๒ ก็ตาม เรื่องของผลประโยชน์และความโลภ และอิทธิพลของเงินก็เป็นเหตุผลที่คริสต์ใช้มาก นอกจากนี้ก็มีเรื่องของความแค้น และความกลัว ซึ่งอาจจะเป็นความกลัวว่าความผิดบางอย่างที่เคยทำเอาไว้จะถูกเปิดเผยก็ทำให้เกิดการฆาตกรรมได้ ถึงแม้ว่าเหตุผลพื้นฐานที่ใช้จะไม่ต่างกัน แต่พล็อตเรื่องที่จะออกมาจะแตกต่างกันออกไป และขึ้นอยู่กับ

ลักษณะนิสัยของตัวฆาตกรเป็นสำคัญด้วย ทำให้คำตอบที่ออกมาเป็นสิ่งที่คนส่วนมากคาดไม่ถึง

สำหรับคริสต์ อุปสรรคปัญหาของการเขียนเรื่องมิได้อยู่ที่การฆ่า หรือหาเหตุผลของการฆาตกรรม ตามความเห็นของเธอทุกคนสามารถจะกลายเป็นฆาตกรได้ ถ้าสถานการณ์แวดล้อมอำนวย แม้อาจจะฆ่าเพื่อลูก นักธุรกิจหรือนักการเมืองฆ่าเพื่อผลประโยชน์ คนน้องโกงฆ่าเพื่อปิดบังความผิด การฆ่าเพื่อความอยู่รอดของตัวเอง หรือบางคนฆ่าเพราะมีอุดมการณ์สูงเช่นฆ่าเพื่อเหตุผลทางการเมือง บางคนฆ่าเพราะความรัก และอีกส่วนใหญ่จะฆ่าเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ฉะนั้นการวางตัวฆาตกรจึงไม่เป็นปัญหาต่อคริสต์ ปัญหาอยู่ที่การกลบเกลื่อนร่องรอย ทำอย่างไรถึงจะให้ฆาตกรดูไม่เป็นฆาตกร ทำอย่างไรถึงจะให้คนหลายคนมีเหตุผลในการฆ่าคนๆ เดียวกันได้ ถ้าในกรณีเช่นนี้คนฆ่าก็คงเป็นคนที่ไม่น่าคบหาเลย ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วก็ไม่รู้จะหาฆาตกรไปทำไมเพราะคนไม่ดีตายเสียได้ก็ดีแล้ว! พล็อตที่คริสต์คิดขึ้นจึงมักจะเป็นในรูปลักษณะของการกลบเกลื่อนร่องรอย คือหาวิธีที่จะทำฆาตกรรมได้อย่างแนบเนียนที่สุดไม่给人จับได้ แล้วจึงวางรายละเอียดอื่นๆ ที่หลัง

การวางรายละเอียดก็เป็นเรื่องที่สำคัญและยากพอๆกัน โดยเฉพาะเรื่องที่มีพล็อตตล้นซับซ้อนและจะต้องใช้ความรู้ทางเทคนิค เข้าช่วย เช่น การวางยาพิษ คริสตี้ต้องใช้เวลาคิดหาเรื่องต่างๆ เหล่านี้ให้คลี่คลายก่อนที่จะสามารถเขียนได้

หลังจากที่ได้วางแผนการฆาตกรรมแล้ว ปัญหาสำคัญที่ตามมาคือ ทำอย่างไรจะให้การฆาตกรรมที่แนบเนียนนั้นมีช่องโหว่พอที่จะให้นักสืบคลี่คลายคดีได้และช่องโหว่เหล่านั้นก็จะใช้เป็น clue ที่จะให้ผู้อ่านลองติดตามไปด้วย คริสตี้มีความเห็นว่า การฆาตกรรมที่จับได้ยากที่สุดคือการฆาตกรรมที่ฆาตกรเมื่อฆ่าแล้วไม่ได้กลับมากังวลใจกับผลงานของตนอีก (เธอมักจะใช้คำว่า do it and then leave it alone) อย่างไรก็ตาม ฆาตกรโดยทั่วไปจะมีความรู้สึกอยู่สองอย่างที่ทำให้ต้องหวนกลับมากังวลกับผลงานของตน คือความกลัว และความภาคภูมิใจอย่างลับๆ ว่าตัวเองเป็นคนฉลาด ความรู้สึกเหล่านี้เป็นเหตุให้ฆาตกรมักจะทำอะไรเพิ่มเติมที่จะเป็นการปิดบังความผิดให้ดีขึ้น เช่น พยายามปิดความผิดให้คนอื่น หรือฆ่าปิดปาก หรือหลอกหลอนนักสืบเพราะคิดว่านักสืบนั้นโง่กว่าตัวเอง สิ่งนี้จะทำให้เกิดช่องโหว่ที่นักสืบสามารถใช้

คลี่คลายคดีได้ คริสตี้ยังเชื่ออีกด้วยว่า การสนทนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะสามารถสืบหาตัวผู้กระทำความผิด เพราะยิ่งพูดมากก็จะต้องยิ่งโกหกมาก จนบางทีก็พลาดไปโกหกในสิ่งที่จับได้ ผู้ใดโกหกครั้งหรือสองครั้งโดยไม่มี ความจำเป็นแล้วก็เป็นที่น่าสงสัยว่าจะเป็นฆาตกรตัวจริง ดังนั้นหนังสือของคริสตี้จึงมีบทสนทนาที่น่าติดตามมาก สิ่งสำคัญประการสุดท้ายที่ช่วยในการประเมินหาตัวฆาตกร คือจิตวิทยา (psychology) คริสตี้ให้ความเห็นว่าในขณะนี้คนทุกคนสามารถทำการฆาตกรรมได้ด้วยเหตุผลต่างๆกัน แต่ไม่ทุกคนที่มีความบ้าบิ่น และเหี้ยมโหดพอที่จะลงมือกระทำได้จริงๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงคิดแต่ไม่กล้าทำ ฉะนั้น ในการดูตัวฆาตกรเราต้องดูลักษณะนิสัยใจคอของผู้ต้องสงสัยเป็นสำคัญด้วย^{๔๐}

นอกจากจะมีเค้าโครงเรื่องที่น่าติดตามแล้ว หนังสือของคริสตี้ยังให้สิ่งสอนใจในเรื่องความชอบธรรมแก่ผู้อ่านด้วย เป็นหลักความชอบธรรมง่ายๆ คือเรื่องการเปิดโปงความชั่วร้ายและชัยชนะของความดี การฆาตกรรมในสายตาของคริสตี้เป็นสิ่งชั่วร้าย มิสม่าเบลใช้คำว่า wickedness ในขณะที่

^{๔๐} ดูตัวอย่างของการแต่งเรื่องในแนวนี้นี้ได้จากเรื่อง *Card on The Table*

บิวโรห์พูดเสมอว่า “ผมไม่เห็นด้วยกับการฆาตกรรม” เพราะฉะนั้น ฆาตกรไม่ว่าจะฉลาด หรือมีเหตุผลในการฆาตกรรมก็เพียงไรก็จะถูกลงโทษ ในเรื่อง *The Patriotic Murder* ฆาตกรฆ่าด้วยความเชื่อว่าได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ บิวโรห์ตอบว่า “ผมไม่ได้คิดถึงประเทศชาติ ผมคิดถึงชีวิตของคนซึ่งมีสิทธิที่จะอยู่ แต่ถูกแย่งชิงเอาสิทธินั้นไป”^{๔๑} ข้อยกเว้นสำหรับคริสต์มีอยู่เรื่องเดียวคือเรื่อง *Murder in the Orient Express* ที่คริสต์ปล่อยให้ฆาตกรหลุดรอดจากเงื้อมมือกฎหมายไป ซึ่งคงจะเป็นเพราะฆาตกรกลุ่มนี้ (มี ๑๒ คน) ฆ่าผู้ร้ายที่จับเด็กเรียกค่าไถ่แล้วฆ่าเด็กนั้นเสีย ผู้ร้ายคนนั้นหลุดรอดจากเงื้อมมือกฎหมายมาได้ เท่ากับเป็นการแสดงความชอบธรรมที่ว่า คนชั่วจะต้องถูกลงโทษแม้ว่ากฎหมายจะเอาผิดไม่ได้ก็ตาม

คริสต์เห็นว่าฆาตกรเป็นภัยต่อชุมชนในระยะหนึ่งได้มีการพูดถึงฆาตกรวัยรุ่นในแง่ของจิตวิทยา กล่าวคือ เด็กบางคนเป็นผลผลิตของกรรมพันธุ์ (heredity) และสภาพแวดล้อม ฉะนั้นการกระทำของเขาจึงเป็นความรับผิดชอบ

๔๑. *An Overdose to Death* (ชื่อเดิม *The Patriotic Murder*) Dell Publishing Co., Inc. พิมพ์ครั้งที่ ๒, ๑๙๔๐ หน้า ๑๕๐

ชอบของสังคมที่ควรจะให้ความสงสารและโอกาสที่จะแก้ตัว คริสต์ยอมรับว่า *ความเลวโดยกำเนิด* อาจจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ถึงกระนั้นสังคมก็ไม่ควรจะปล่อยไว้ เราไม่สามารถจะยอมให้คนที่ออกมาจากหมู่บ้านที่เป็นผีตาขมาปะปนอยู่ในชุมชนที่สมบูรณ์ได้ ฉะนั้นโต เราก็ไม่สามารถยอมให้คนร้ายมาลยนวนลยอยู่ในสังคมโดยใช้ข้ออ้างของความเยาว์วัยฉนั้น ในนวนิยายเรื่อง *Crooked House* ซึ่งเป็น นวนิยายที่ คริสต์รักมาก เรื่องหนึ่ง คริสต์ได้ให้ภาพของฆาตกรเด็ก เด็กที่สืบทอดความไม่ดีของบรรพบุรุษเอาไว้ เช่น ความหลงตัว ไม่มีเมตตา ความอ่อนไหวโกรธง่าย แค้นง่ายเป็นต้น เด็กคนนี้เป็นเด็กฉลาดเกินอายุ แต่ความรู้สึกผิดชอบกลับพัฒนาช้า ประกอบกับตนหน้าตาไม่ดีจึงพยายามที่จะแสดงความเด่นในทางอื่น สิ่งที่คริสต์พยายามชี้ให้เห็นก็คือ เราสามารถเห็นใจในความผิดปรกติของจิตใจ แต่เราก็ไม่ควรปล่อยให้เด็กคนนั้นเติบโตอยู่ในสังคมอย่างอิสระ เพราะจะแน่ใจได้อย่างไรว่าความชั่วร้ายในวัยเด็กเป็นสิ่งที่รักษาได้ อีกประการหนึ่งเธอกล่าวว่าเรามักจะเห็นใจคนกระทำผิดในแง่ของความเยาว์วัย แต่สิ่งที่เราไม่ค่อยคิดก็คือ เพื่อดูผู้บริสุทธิ์ที่เคราะห์ร้ายของฆาตกรเหล่านั้น “มันเป็น

สิ่งที่น่าตกใจสำหรับฉันที่ดูเหมือนจะไม่มีใครที่คิดถึงคนบริสุทธิ์เลย เวลาที่เราอ่านเรื่องฆาตกรรม (จริง ๆ) ไม่มีใครบังเลยหรือที่ตกใจไปกับภาพ - สมมุติว่า - ของหญิงชราในบ้านขายบุหรี่ย่อย ๆ หันหลังไปหยิบบุหรี่ย่อยให้เด็กหนุ่ม ๆ แล้วก็ถูกทำร้ายจนตาย ไม่มีใครคิดถึงความตกใจ ความเจ็บปวดของเหยื่อก่อนตาย เราคิดแต่จะสังสารผู้ร้ายเพราะความเป็นเด็ก!.... และถ้าสมมุติว่าคนเหล่านี้ไม่ได้มาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี แต่มาจากบ้านดี มีการศึกษาดี มีโอกาสก้าวหน้า แต่กลับกลายเป็นคนชั่ว เรามียาที่จะแก้ความชั่วอย่างนั้นหรือ”^{๔๒}

งานของคริสต์ส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญแก่คนบริสุทธิ์ ในเรื่อง *Ordeal of Innocence* ซึ่งเป็นเรื่องที่คริสต์รักมากอีกเรื่องหนึ่ง เธอแสดงให้เห็นว่าในการฆาตกรรมที่ไม่ทราบตัวคนฆ่าที่แน่นอนแต่มีผู้ต้องสงสัยหลายคน ผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานที่สุดคือคนบริสุทธิ์ ไม่ว่าจะทำอะไรที่ไหนก็จะมีคนมองสงสัยว่าเป็นฆาตกรหรือไม่ แม้แต่คนในครอบครัวด้วยตัวเองก็อยู่ด้วยความระแวงความรูสึกจะตามไปถึงลูกหลาน เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นความชอบธรรมอย่างยิ่งที่จะต้องจับคนร้ายที่ถูกต้องให้ได้

๔๒. อัคราษฎ์ประวัติ หน้า ๕๒๘

เพราะไม่มีอะไรจะทรมานไปกว่าได้รับการตราหน้าผิด ๆ ว่าเป็นฆาตกร หรือลูกหลานของฆาตกร

แม้จะเป็นเรื่องอาชญากรรมแต่งงานเขียนของคริสต์ก็มีข้อดีในแง่ของความไม่มีพิษมีภัยและอ่านได้สำหรับคนทุกวัย ทั้งนี้เพราะเธอไม่นิยมสอดใส่ความรุนแรง เธอไม่เข้าใจว่าทำไมคนในระยะหลังจึงเขียนเพื่อสนองความพอใจในสิ่งรุนแรง และดูเขาจะหาความเพลิดเพลิดได้จากการอ่านการทารุณกรรมต่าง ๆ นวนิยายของคริสต์จะหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความสังเวชใจ และในการสร้างฉากที่ห่างไกลจากความเป็นจริงในปัจจุบันทำให้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการลอกเลียนแบบหรือจำตัวอย่างที่ไม่ดีมาใช้เกิดขึ้นได้ยาก ในทางตรงกันข้าม หนังสือของคริสต์ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตที่ดีอีกหลายประการ เช่น การปล่อยจิตใจให้เกิดความโลภ โกรธ หลง เป็นบ่อเกิดของความลืมหืม และการกระทำ ความผิด นอกจากนี้สิ่งที่ทำให้นวนิยายของคริสต์เป็นที่นิยมกันมากก็ยังสามารถในการเขียนบรรยายเรื่อง การสร้างบุคลิกตัวละคร (characterization) และการสอดใส่อารมณ์ขัน ซึ่งลักษณะทั้งสามเป็นสิ่งที่ยกตัวอย่างให้เห็นได้ยาก นอกเสียจากว่าผู้อ่านจะมีความคุ้นเคยกับงานของคริสต์อยู่แล้ว

แม้เราสามารถสรุปได้ว่ามีเหตุผลหลายประการที่ทำให้งานของ คริสตีย์ ประสบความสำเร็จ แต่เราอาจจะให้ความสำคัญกับเหตุผลหลักเพียงสองประการ ประการแรกในแง่ของนวนิยายอาชญากรรม หนังสือของ คริสตีย์ ประสบความสำเร็จในการสร้างปัญหาให้ผู้อ่านขบคิดเป็นการสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ทั้งยังเป็นการท้าทายสติปัญญาของผู้อ่านอีกด้วย ฉะนั้นปัญหาให้คุณ ลองดูซิว่าคุณจะคิดออกไหม? ประการที่สองหากเราย้อนกลับไปทบทวนถึงสิ่งที่ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับผลงานของ คริสตีย์ กับการสะท้อนสังคม แม้ว่า

คริสตีย์เลือกที่จะให้ภาพพจน์ของสังคมในแวดวงจำกัด แต่ภาพพจน์ที่เธอให้นั้นอาจเป็นสิ่งที่จูงใจให้มีการนิยมอ่านหนังสือของเธอผู้ที่อยู่ในสังคมแบบนี้มาก่อนก็คงจะรู้สึกเป็นสุขที่ได้อ่านเรื่องที่ตัวเองมีส่วนรู้เห็น และยังคงคิดถึงอยู่ (nostalgic feeling) ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงนั้นก็จะอ่านด้วยความรู้สึกอยากรู้อยากเห็นว่าสังคมที่เรียกกันว่า ‘ผู้ดีอังกฤษ’ ครึ่งหนึ่งนั้นเป็นอย่างไร สมมุติฐานดังกล่าวจะถูกตั้งหรือไม่นั้น ก็มีเพียงงานเขียน ๗๗ เรื่อง และจำนวนยอดขาย ยอดแปลทั้งหมดเป็นเครื่องพิสูจน์เท่านั้น

ด้วยไมตรีจิต

บริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

599 ถนนไมตรีจิต กทม.1

โทร. 2510111-5